REGÉC

TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYV

2017.

KÖSZÖNTŐ

Tisztelt Regéciek!
Kedves Barátaim!

2017 év a település életében jelentős sarokpont lett.
Az Országgyűlés a településkép védelméről szóló 2016. évi LXXIV. törvényben meghatározta, hogy minden magyar településnek meg kell fogalmaznia a településképi identitását, majd ezt követően a partnerek bevonásával, valamint helyi szabályozással meg kell határoznia a településkép fejlődési irányát, a hagyományokon alapuló, de a jövőképet is tartalmazó fejlesztések formáját.
Minden településnek saját magára szabott településképi fejlesztést kell meghatároznia.

Jelen Településképi Arculati Kézikönyv a településmúltjában gyökerező értékeinek a feltárása, az információ feldolgozása és rendszerezése mellett tartalmazza a településképi fejlesztések irányát is példákkal bemutatva a javaslatokat.

Ez a Településképi Arculati Kézikönyv lesz majd az alapja a településképi rendeletnek, mely a település közmegegyezésen alapuló fejlesztési szabályzata lesz.

Kérem, fogadják szeretettel, és saját, egyéni fejlesztéseik, beruházásaik, vagy csak egyszerűen saját környezetük rendezése során vegyék e kézikönyvet elő és merítsenek belőle ötleteket, hogy Regéc saját magunknak, valamint az idelátogató nagyszámú vendégnek sajátos és egységes településképet mutasson!

Regéc, 2017.július 30.

Bakos Ferenc
polgármester

TARTALOMJEGYZÉK

1. Bevezetés, köszöntő
2. Regéc bemutatása
3. Általános településkép
    - A környező táj leírása
    - A település és a táj kapcsolat
    - A település gazdaság
    - A település lakossága
4. Örökségünk
    - Épített örökség
    - Régészeti örökség
    - Helyi épített örökség
    - Természeti örökség
5. Településképi szempontból meghatározó területek
    - Hosszútelkes terület
    - Hagyományos telkes terület
    - Településközponti terület
    - Külterületi területek *(Legelők, kaszálók, erdők, cserjések)*
6. A településképet befolyásoló épített és természeti környezet meghatározó elemei
    - Lakóépületek, melléképületek építészeti részletei
    - Intézmények, sajátos épületek és építészeti részletei
    - Közterületek és sajátos építmények
    - A belterületi természeti környezet
7. Ajánlások
    - Az épített környezet, általános ajánlások
    - A közterületek, közterületi elemek
    - A külterület, a természeti környezet
    - Helyi és országosan védett értékek felsorolása
8. Jó példák bemutatása_építészet
9. Jó példák bemutatása_közterület
10. Jó példák a bemutatása_természeti környezet

Függelék_Hatósági adatszolgáltatások dokumentumai (csak a digitális változatban)

1

BEVEZETÉS

’ Tartsd meg, ami jó, dobd el, ami nem hasznos.’

Regéc címere: álló, ovális pajzs, kék mezejében oromvonallal határolt ezüst pajzsláb. A kék mezőben hármas zöld halom, a középsőjén nyugvó háromszögű pajzs, ennek ezüstmezejében az üveg alkímiai jele vörössel. A kis pajzsot jobbról arany apostoli kettőskereszt, balról arany görög katolikus hármaskereszt, felülről pedig arany heraldikai korona kíséri. A címerpajzsot két oldalról egy-egy befelé forduló, ezüst arabeszken ágaskodó kettősfarkú aranyoroszlán tartja. Az arabeszkről függő, hármas tagolású íves aranyszalagon feketével a nagybetűs REGÉC felirat. A településnév előtt és után egy-egy díszpont.

A címerben az oroszlánok mint harci állatok, emléket állítanak mindazoknak a regéci polgároknak, akik a történelmük folyamán életükkel, vérükkel áldoztak hazánkért és szűkebb pátriájukért. A pajzstartó oroszlánok betöltik az őrállatok szerepét is, ezzel a helyi hagyományokat megbecsülő, ápoló és megőrző regéci lakosságot jelképezik. A címerben helyet kapott a lakosság katolikus és görög katolikus vallására utaló apostoli kettős-, illetve hármaskereszt is.

A fenntartható fejlődés biztosítása, az élhető, jó minőségű környezet kialakítása, a természeti, táji és építészeti értékek gyarapítása és védelme mindannyiunk felelőssége. Kulturális örökségünk sokféleségének és gazdagságának megőrzése mellett is lehet és kell új értéket teremteni a következő nemzedékek számára.

Az építés közügy, hisz azzal, hogy a lakhatásunkat, vállalkozásunkat létrehozzuk, pihenésünket, kikapcsolódásunkat biztosítsuk, megjelenünk a látványban tömeggel, anyaggal, színnel, kerttel, zöldfelülettel, egyebekkel. Ezért nem mindegy, hogy mit, mekkorát, milyet alkotunk.

A településképi arculati kézikönyv egyrészt példatár, másrészt útmutató segédlet ahhoz, hogy a feltett kérdésekre megtaláljuk a megfelelő válaszokat. E kézikönyv a helyi értékeket, sajátosságokat, hagyományokat felkutatva és kiértékelve ad ajánlásokat a település fejlődéséhez, szebbé tételéhez.

2

REGÉC BEMUTATÁSA

Tóth Géza légifotó

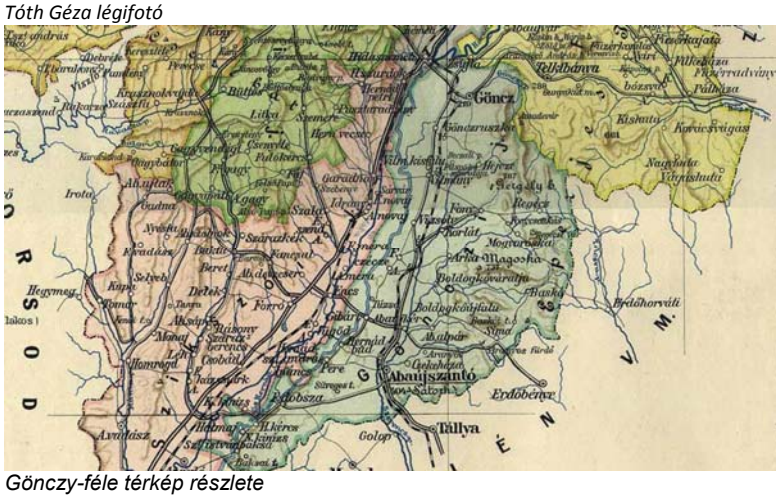

Gönczy-féle térkép részlete

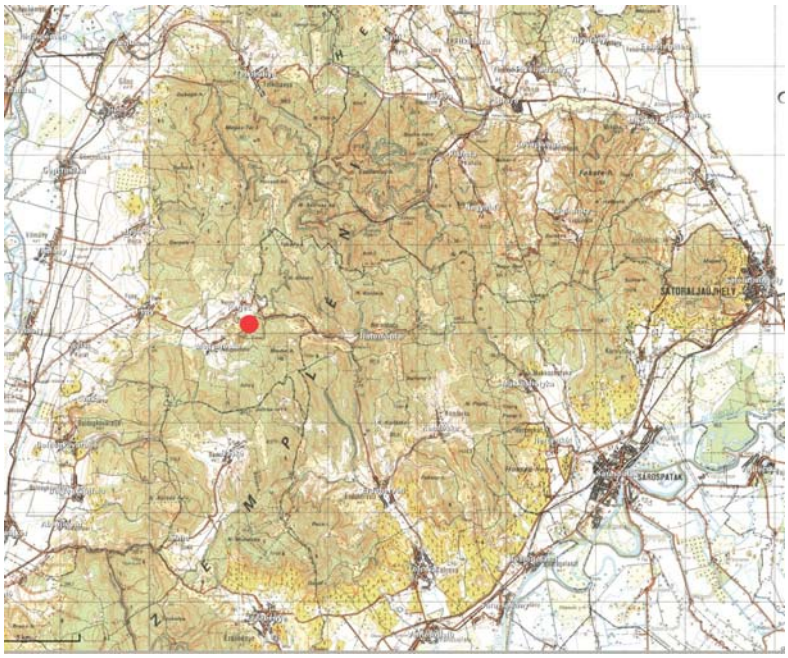

Regéc község Borsod-Abaúj-Zemplén megyében, a Gönci járásban található. Területe 27,21 km^2. lakosainak száma közel 100 fő.
Az 1910-es években Abaúj-Torna vármegye része volt, akkor a Szikszói járáshoz tartozott, napjainkban a Gönci járáshoz tartozik.

A település a zempléni hegység nyugati részén helyezkedik el, közel Hernád völgyéhez. A településen vezet át a Vilmány és Tolcsva közötti út, mely a Zempléni hegység egyik kelet-nyugati összekötő völgyében halad, érinti Fonyt, Háromhutát, Erdőhorvátit. E történelmi út a Hernád völgyét és a Bodrog folyót köti össze.

A település a zempléni hegységet övező folyóvölgyekhez képest magasan helyezkedik el. Fony után kapaszkodik fel az út egy magas platóra. E platóból emelkedik ki, hegyekkel övezve a regéci szarv alakú hegy, melyen a Regéci vár áll. A vár alatt két település húzódik meg: Regéc, és Mogyoróska.

A települést legelők, kaszálók és erdők veszik körül. A település klasszikus egyutcás település. A közútként működő Fő utcája közel észak-déli irányú. Az út is folyamatosan emelkedik, és a

vár alatti réten éri el a legmagasabb pontját, innen folyamatosan lejt Erdőhorváti felé.

A település telkei is a Fő utca felé lejtenek. A település utcája mellett halad egy kis patak, mely a környező vizeket gyűjti össze.

A településre és környezetére, de nyugodtan mondhatjuk, hogy az egész Zempléni hegyvidékre szép kilátás nyílik a 613 m magasan fekvő Regéci várból.

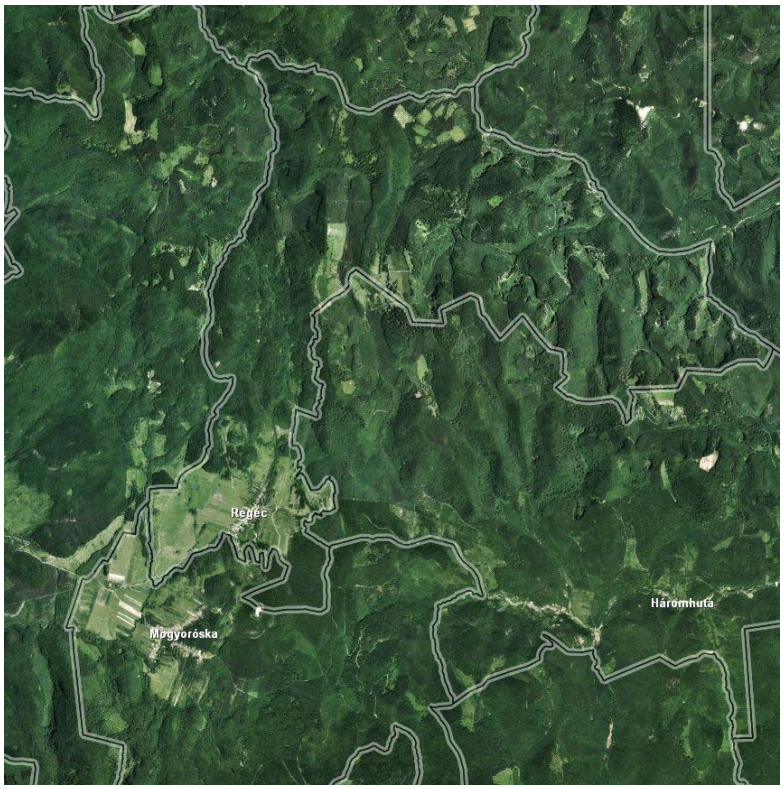

A település neve szláv eredetű, és a szarv szóból származik. Ez a név a várhegy eredeti alakjára utal. A hegy formáját a vár a mai napig is megőrizte, hiszen két magas sziklára épült részből (Felső-, és Alsó-vár) és a közötte elhelyezkedő, alacsonyabb középső várból áll.

A település lakossága a népszámlálási adatok alapján tiszta magyar nemzetiségű. Vallásukat tekintve katolikus és görög katolikus a lakosság.
A lakosság korábban mezőgazdasági munkából élt. Erdőgazdálkodással, földműveléssel, de főleg állattartással foglalkoztak az emberek. Napjainkban az állattartáson kívül csak az idegenforgalom biztosít megélhetést. A munkaképes lakosság zöme más településen talált munkát.

Google légifotó

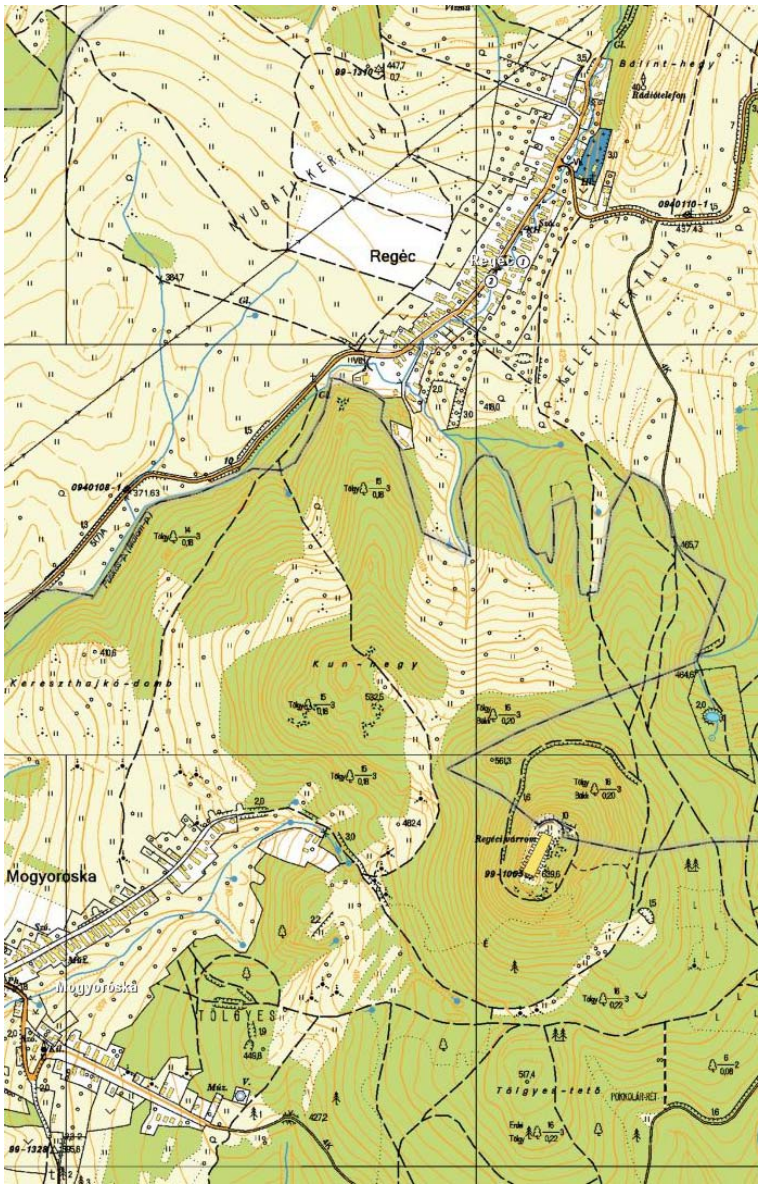

A településen vezetékes víz, elektromos áram, vezetékes kommunikációs hálózat található. A következő fejlesztési feladat a szennyvízkezelés megoldása lesz, mely a geológiai adottságok miatt elképzelhetően csoportos szennyvíztisztító berendezések kialakításával valósítható meg. Kialakítás alatt van a nagysebességű mobil hálózat kiépítése is.

A településen működő közintézmények: Polgármesteri hivatal, orvosi rendelő, élelmiszer üzlet, vendéglő és panzió. Két temploma és egy temetője van. Néhány éve épült egy idegenforgalmi épület, a vár fogadó épülete, melyben kiállítás, filmvetítés, ajándék tárgy árusítás mellett büfé is üzemel. Az épület nagytermében rendezik a falugyűléseket is.

A település útjai aszfalt burkolattal vannak ellátva, a csapadék vizet nyitott árok vezeti el a patakba.
A település tengelye a csendesen csordogáló patak a maga természeti környezetével.

Légifotó 1964 fentrol.hu

Összegezve a település és lakossága harmonikus egyensúlyban él a természettel, egymásra vannak utalva. A település fejlesztésének az iránya is a természeti adottságok kihasználása, és a kulturális örökség bemutatása.

ÁLTALÁNOS TELEPÜLÉSKÉP

3

Környező táj leírása

Regéc a Zempléni hegységben fekszik, annak a dél-nyugati részén, a Gönci járásban. A Zempléni hegység nyugati pereme Fony község mellett található. Utána felkapaszkodik az út egy felső platóra, melyen Regéc és Mogyoróska található. Mindkét település a Regéci vár közelében fekszik.

Regéc községet összefüggő természeti környezet veszi körül. Enne a természeti környezetnek nagy rész természetvédelmi terület, a Zempléni Tájvédelmi Körzet része.

A települést magas hegyek veszik körül, talán csak nyugati irányban nyitott a Hernád völgye felé. A település a egy vízválasztó magaslaton fekszik, innen a vizek Fony felé, és Háromhuta felé futnak el.

A környező táj erdőséggel fedett. A település környezetében rétek, legelők találhatók E legelők az állattartás újraindulásával tarthatók fenn, tehát az emberi tevékenység hatására alakult ki.

Földművelés nem folyik a település környezetében, csak a település belterületének telkein figyelhető meg a kertművelés, a gyümölcstermelés.

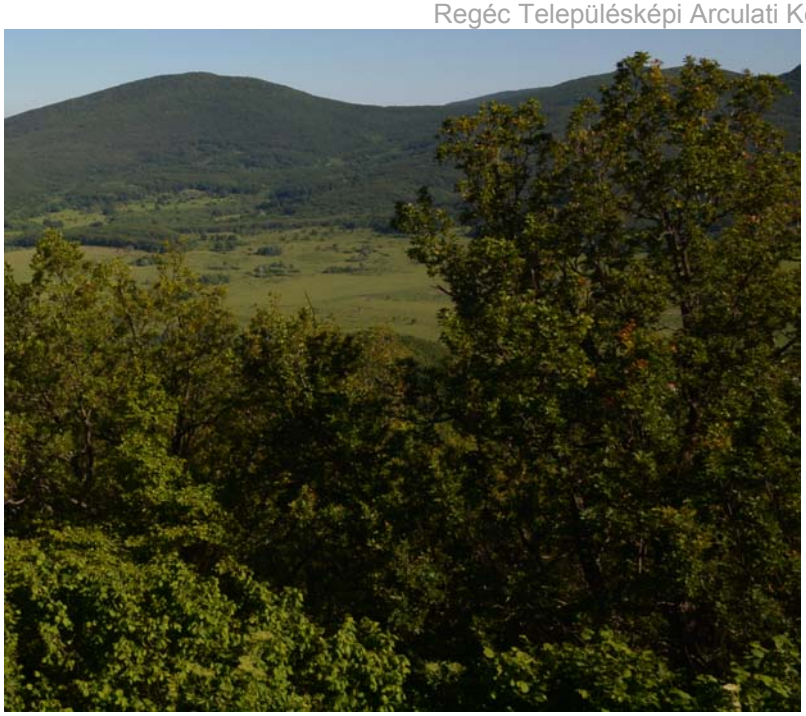

A környező erdőket őshonos fafajok alkotják, melyekkel vad gyümölcsfák keverednek. Ezek gazdag táplálékot kínálnak az erdei állatvilágnak. A rétek, legelők védett növény és állatfajok otthonai.

A felszínt vékony humuszréteget fedi, alatti vulkánikus eredetű tufa kőzet található. A Település vízmosásban fekszik, 2-3 méter vastag törmelék fedi a sziklát, melyben intenzív talajvíz mozog.

A település táji környezetét a vár és a környező hegyek határozzák meg, melyeket összefüggő erdőség borít. Ettől a táj formája és színe változatos, évszakonként új ruhába öltözik.

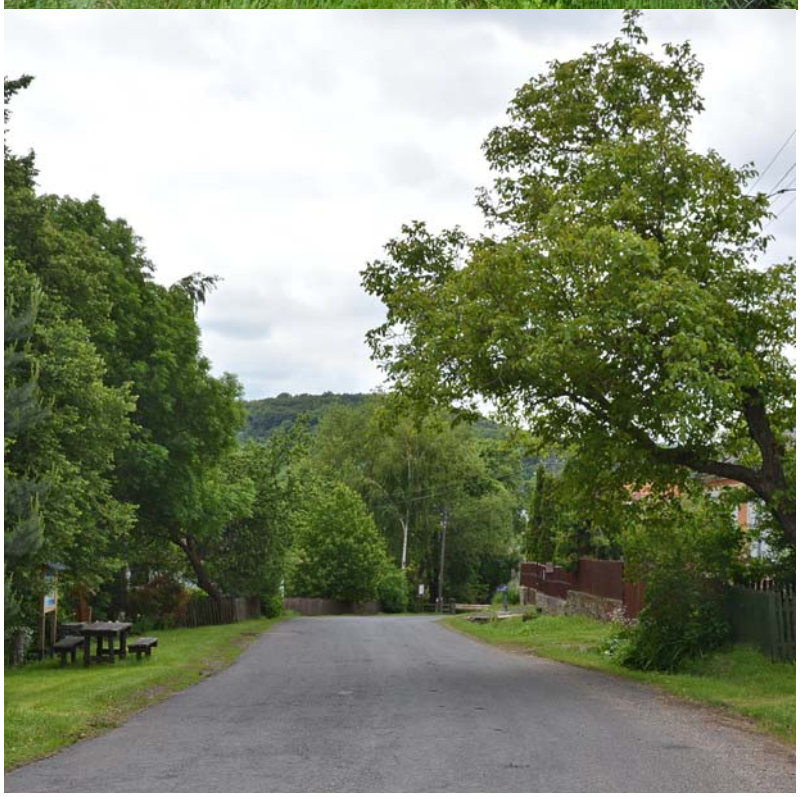

A település és a táj kapcsolata

A település egy víz által kialakított völgyben helyezkedik el. A település útja egy patakkal halad a völgy alján. Az út folyamatosan emelkedik a vár irányába. Innen újra lejteni kezd. Itt egy ún. vízválasztó magaslat figyelhető meg.
A település formája igazodott a környező domborzathoz, a település a patak mellett húzódik, követve azt. Ezért alakult ki a klasszikus egyutcás településforma.

A völgy közepén egy kis patak kanyarog. A patak kanyarulatai és az út között alakult kia település központja. Itt található a Polgármesteri Hivatal, a katolikus templom, az egykori bolt és kocsma, és egykor itt állt a falu kovács műhelye is.

A központi úttól nyugatra helyezkednek el a hosszú szalagtelkek, melyeken egykor nem csak laktak, hanem gazdálkodta is. Az út és a patak keleti oldalán a domborzathoz igazodó kisebb telkek helyezkedtek el. Ez az oldal időben később épült be.

A patakvölgyet elhagyva a Fő út kanyarogva kapaszkodik fel a vár alatti rétre egy feszülethez. Itt egy mocsaras terület található, mert a felszíni vizek a mélyedésekben

megrekednek. Az elmondások szerint egykor itt itatták a marhákat néha szügyig érő vízben.

Összefoglalva elmondható, hogy a település formáját a környező tájhoz és domborzathoz történő igazodás alakította ki.

A település gazdasága

Az egykori és a mai gazdálkodás sok hasonlóságot mutat. Az emberek állattartásból (legeltetés, kaszálás) és erdőgazdálkodásból éltek. A belterületi telkeken volt említésre méltó földművelés kiskerti rendszerben. Itt találhatóak a gyümölcsösök is.

A nagy telkek miatt az utca felőli telekrészt kereszt-csűrök zárták le. Ebben tárolták a szénát, melyet a kaszálókról hoztak be. Még megfigyelhető több kereszt-csűr a településen.

Mára az állattartás jelentősen átalakult. Elsősorban hús-marha tartása figyelhető meg. Ezeket rideg tartással tartják, csak téli szállás kialakítására van szükség. Így a település telkein már nincs állattartás, és eltűntek az állattartási épületek is. Az állattartás 2 nagy csordára összpontosul, melyeket villanypásztorral őriznek.

Helyben kevés munkalehetőség van, az emberek vagy az idegenforgalomhoz kapcsolódó szolgáltató tevékenységet folytatnak, vagy a környezőtelepülésekre járnak el dolgozni.

Az informatikai hálózat fejlesztésével kialakulhat az otthoni munkavégzés is, mely munkavégzési forma kiutat jelenthet a falvak elnéptelenedési folyamatából.

Másik fejlesztési irány az idegenforgalmi szolgáltatás fejlesztése lehet. Ezzel megnövelhető az idegenforgalmi éjszakák száma, ami bevétel emelkedést eredményezhet.

A település lakossága

Nemzetiség szerint a lakosság 100 %-a magyar ajkú. Legnagyobb rész az embereknek katolikus, ezen belül inkább görög katolikus, kisebb számban római katolikus. Kis számú református is él a faluban.

A lakosság száma 85-100 között változik. Jellemzően csökkent az utóbbi évtizedekben, ezért a lakosság jelentős része öreg, nyugdíjas. Az idegenforgalom fejlődésével talán megállítható a lakosság számának csökkenése és ezzel az elöregedés is.

Az időseket és a fiatalokat a falugondnok szolgálat segíti a beszerzésben, a szállításban.

A gazdasági erő tekintetében 6-10 közepes gazdasági erőt képviselő vállalkozó tevékenykedik a településen elsődlegesen családi vállalkozási formában.
A településen az Önkormányzat az egyik legaktívabb vállalkozó és a „legnagyobb” munkáltató. És ez az arány a vár idegenforgalmi fejlesztésével csak növekedni fog.

A településen sem jellemző meg a többcsaládos életforma. A családok inkább külön ingatlanon laknak, de az összetartás megmaradt.

A lakóépületek egy része mára üdülőként funkcionál. Ez a használati forma előnyös abból a szempontból, hogy az épületek rendben vannak, a kertek meg

vannak művelve. Előnytelen, hogy az üdülő épületek az év nagy részében nincsenek lakva, nem részei a falu életének.

Sajnos az épületek egy része romos, elhanyagolt. Bár kicsi a rossz állagú, elhanyagolt épületek aránya, de ez a arány az idegenforgalom fejlődésével tovább fog javulni. A településen még nem jelent meg a határon túli tőkeerős ingatlanfelvásárló réteg, ellentétben a környező falvakkal. Ennek a betelepülési formának a terjedésével reálisan számolni kell az egységes Európában.

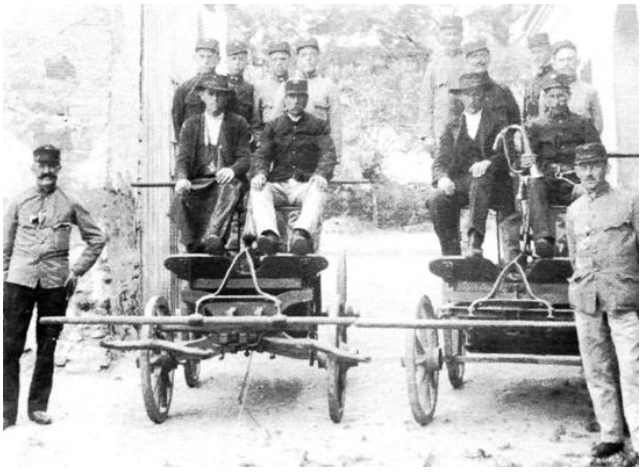

ÖRÖKSÉGÜNK

4

I. katonai felmérés

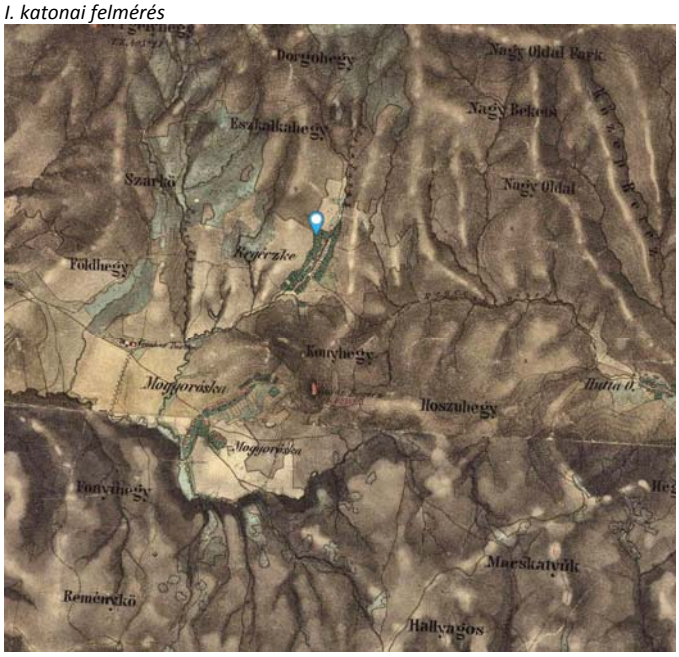

II. katonai felmérés

Épített örökség

A vidék legjelentősebb és legrégebbi építészeti emlékei a templomok, a várak és a kolostorok. Regécet nyugat felöl megközelítve, messziről feltűnik a hegytetőn álló Regéci Vár. Regéc története évszázadokon át összefonódott a vár és a hozzá tartozó uradalom történetével. A regéci uradalom központja a regéci Vár volt. A regéci birtok pontos határára kevés adat van, de mintegy 64 ezer katasztrális hold volt. Az uradalomhoz akkoriban tartozó községek: Tállya, Rátka, Szántó, Marczinfalva, Fony, Horváti, Regéczke, Mogyoróska, Komlóska, Felső-Novaj, Legyes-Bénye, Telkibánya és Vilmány. A regéci uradalomban az értékes kaolinra alapozottan megépítették az ország első regéci néven jegyzett porcelángyárát, az itt előállított termékeket 'Regéc' jelzéssel látták el. A regéci üveghutát II. Rákóczi Ferenc alapította a mai Óhután.

Regéc nevét, ami szláv eredetű, és szarv, földnyelv a jelentése, 1298-ban említik először, de ekkor valószínűleg a település még nem állt, csak a hegyről volt szó. Itt ütközött meg a Baksa nemzetségbeli hada 1285-ben a második tatárjárás során az országra tört tatárok egyik seregével, azonban valószínű. hogy a csata csak a Regéc

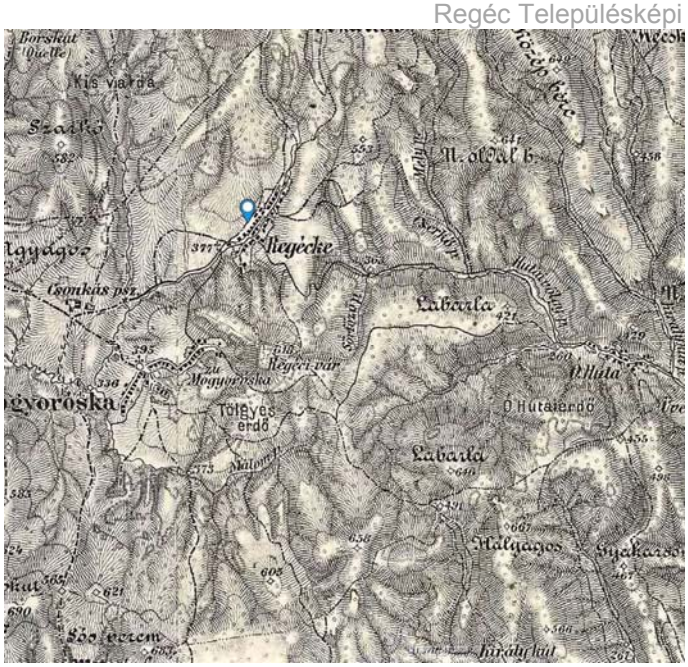

III. katonai felmérés

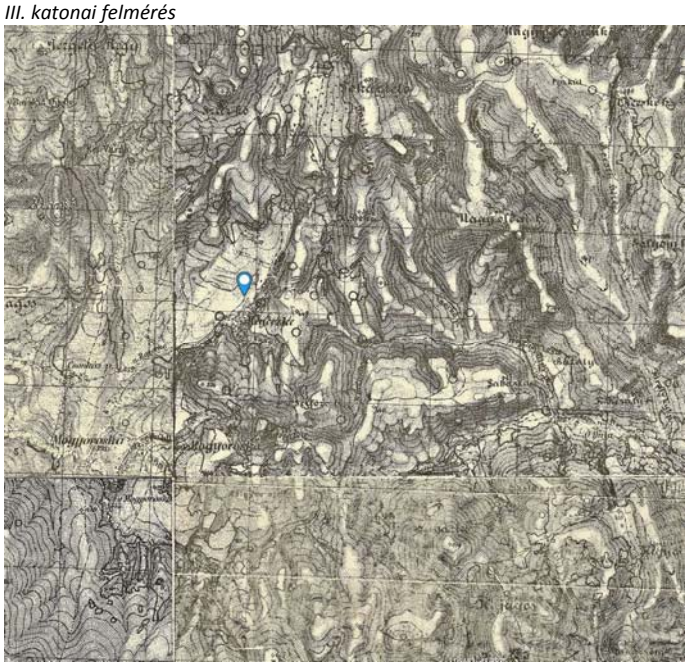

Térkép 1870.

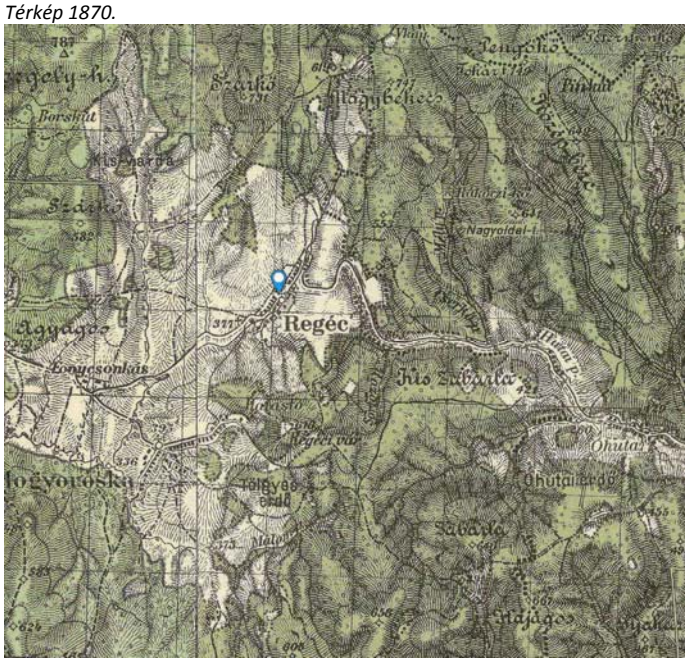

Térkép 1940.

nevű hegy alatt zajlott, vár akkor még itt nem állt.

Az első biztos adat a vár létére 1307-ből származik, ekkor az Aba nemzetség nádora itt állított ki egy oklevelet, mégis a köztudatban, mint Rákóczi-vár szerepel. Számos alkalommal váltott tulajdonost, sokáig királyi birtok volt, majd 1420-ban Zsigmond király a szerb fejedelemnek adta. Mátyás király 1464-ben a Szapolyai családnak adományozta. Később a Serédyek, majd az Alaghy család lett Regéc birtokosa. 1644-ben I. Rákóczi György erdélyi fejedelem ostrommal szerezte meg, de hirtelen halála miatt a vár erődítését és az uradalmi gazdálkodás fejlesztését már nem valósíthatta meg.

A vár eredetileg a mainál jóval kisebb alapterületű volt, csupán az északi sziklatömböt foglalta el egy torony és a tőle délre eső, íves fallal körülvett udvar, melyen valószínűleg faépületek álltak. A kis várat később átalakították, kibővítették dél felé. A várban különböző palotaépületek, kápolna, gazdasági építmények és hadászati létesítmények, bástyák mellett helyet kapott egy különleges fogadószoba is.

Az erdélyi fejedelem, I. Rákóczi György halála után a Rákócziak rendezték be itt a birtokközpontjukat. A fejedelem unokájának, I. Rákóczi Ferencnek neje, Zrínyi Ilona közbenjárásának köszönhetően a vár megmaradt, így fia II. Rákóczi Ferenc itt töltötte gyermekkora egy részét 1677-től. I. Lipót császár rendelete értelmében 1686-ban az osztrákok lerombolták. A Rákóczi-szabadságharc idején Regéc várának már nem volt hadi jelentősége, állapota romos volt. A szabadságharc leverése után elkobozták a Rákóczi javakat, később a regéci uradalom osztrák tulajdonba került. Az egykor dicső vár elpusztított falaiból származó kövek jelentős részét a környékbéli lakosok széthordták saját házaik építéséhez.

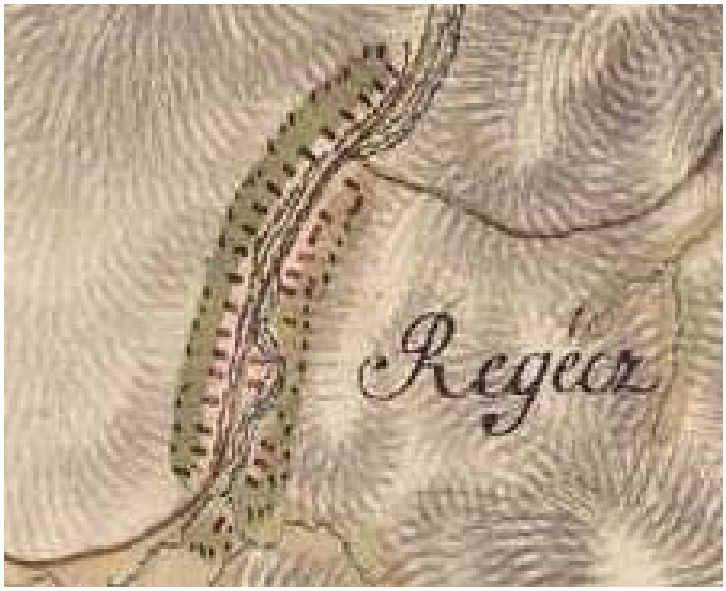

A vár szorosan összeforr a község életével manapság annak ellenére, hogy jelenleg Mogyoróska külterületén van. A község önkormányzata 1990-től kezdi gondjaiba venni a település számára fontos, kulturális és történelmi örökségű műemléket. Eleinte fő tevékenységük a szeméttakarítás, bozótirtás, utak javítása volt, majd lelkes szakemberek segítségével 1999-től megkezdődött a régészeti feltárás, mely napjainkban is folytatódik. Pályázati támogatások segítségével mára visszaépítették az északi bástyát, a palotaszárny falait, kicserélték a falépcsőket, feljárókat, s legújabban újjáépült az öregtorony.

A vár 1990-ig romos, törmelékkel fedett turisztikai célpont volt. Ekkor Regéc saját erőből elindította a vár régészeti feltárását, majd szakaszosan elindult a feltárt romok állagvédelme. A 2000-es évek elejétől felgyorsult a vág helyreállítása. 2015. évben jelentős állagvédelmi és rekonstrukciós munkák folytak a várban, melynek eredményeként a vár a tájegység egyik leglátogatottabb műemlékévé vált.

Regéc külterületén Nagy Lajos alapította a regéci pálos kolostort Szent Fülöp tiszteletére, mely 1612-ben elpusztult. Pontos helyének meghatározása még nem történt meg, kutatása sem kezdődött el.

A község egy utcás településszerkezetét megőrizte. Dél felől haladva, a nyugati oldali házak többnyire hagyományos paraszthházak, tornácos hosszú házak. A Fő út ezen szakaszán a következő szép példák sora látható, melyek jelenleg is helyi védettek.

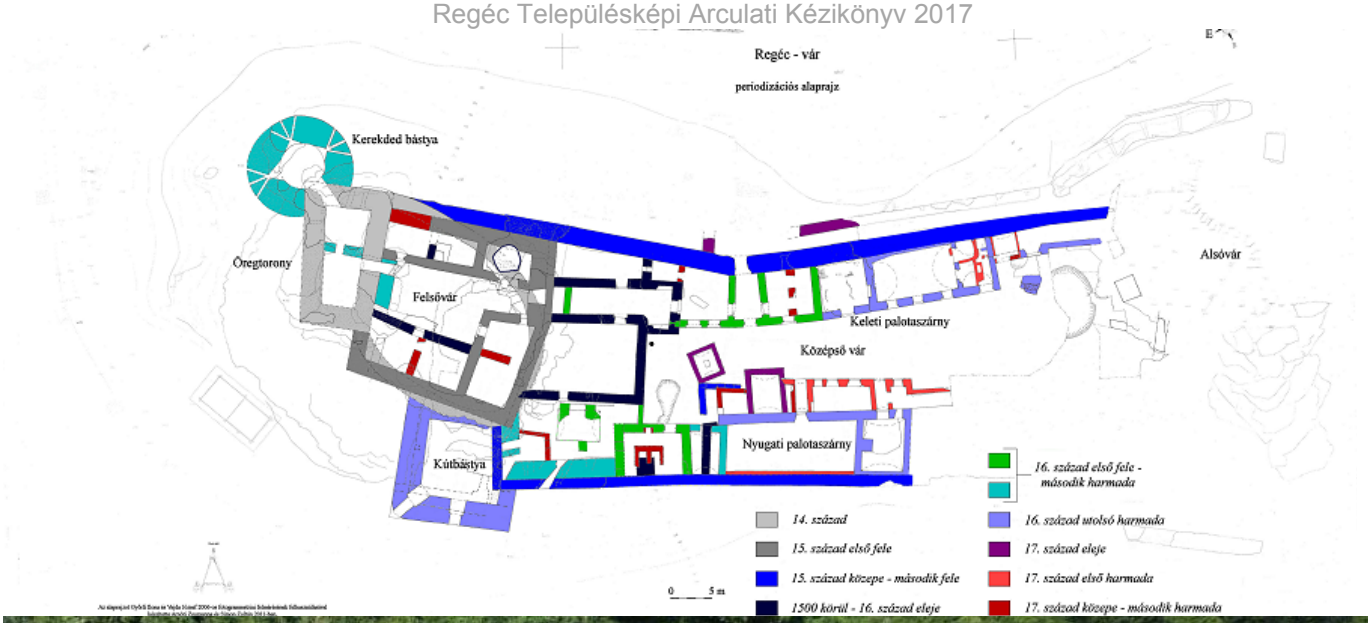
Regéc - vár
periodizációs alaprajz
Kerekded bástya
Öregtorony
Felsővár
Kútbástya
Keleti palotaszárny
Középső vár
Nyugati palotaszárny
Alsóvár
16. század első fele - második harmada
14. század
15. század első fele
15. század közepe - második fele
1500 körül - 16. század eleje
16. század utolsó harmada
17. század eleje
17. század első harmada
17. század közepe - második harmada
0 5 m

Régészeti örökség

A település környezetének legjelentősebb régészeti lelőhelye a regéci vár és környezete, A feltárások Simon Zoltán, Giber Mihály és Pető Zsuzsa régészek vezetésével 1990 óta folyamatosan zajlanak.

A település közigazgatási területén több régészetileg nyilvántartott terület találhat a központi nyilvántartásban. Ezekről a BAZ Megyei Kormányhivatal Miskolci Járási Iroda Örökségvédelmi és Építési Osztálya adott tájékoztatást. Ilyen külterületi régészeti területek: Barátláz-dűlő, Felső pojana, Békáskút, Nyugati kertalja.

Helyi épített örökség

A település belterületén több értékes megőrzésre érdemes épület áll. Ilyen a katolikus templom, melynek tornyában a Rákóczi család által öntettett harang lakik és szól minden délben.

A település múltját idézi a görög katolikus templom és mellette a temető.

Több népi lakóépület áll még napjainkban is jó-rossz állapotban.

Szintén megőrzésre érdemes a település nyugati telekszerkezete és a telkek beépítési formája, módja.

Sajátos és egységes az épületek tömegformálása, a tetőidomok kialakítása. Megfigyelhetők még a település a vallási hova-tartózást mutató homlokzati szimbólumok is.

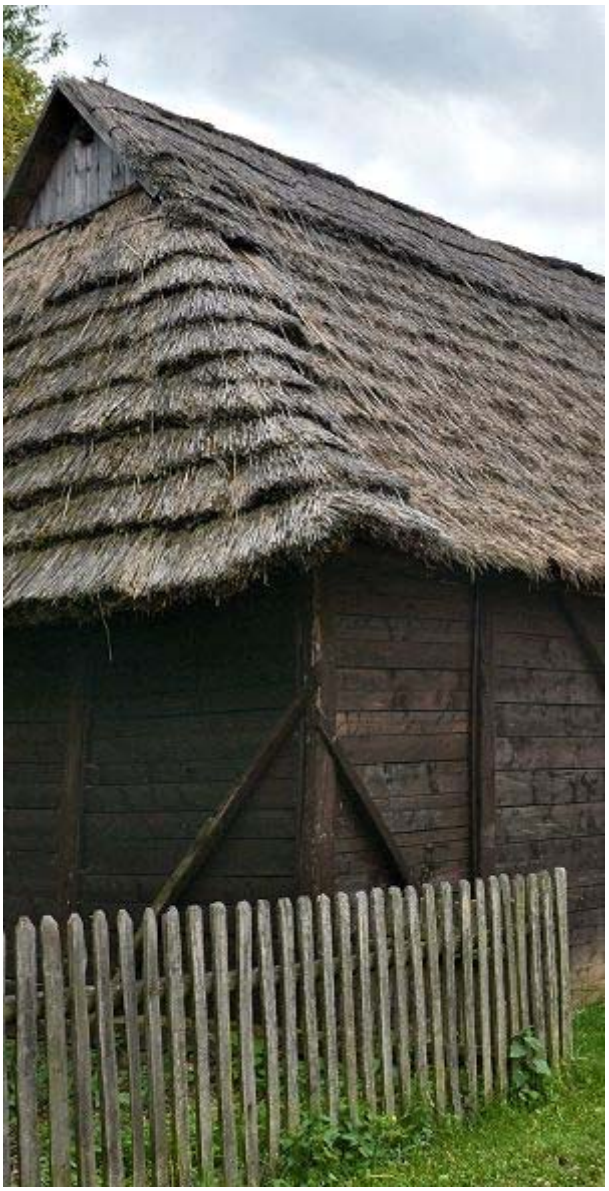

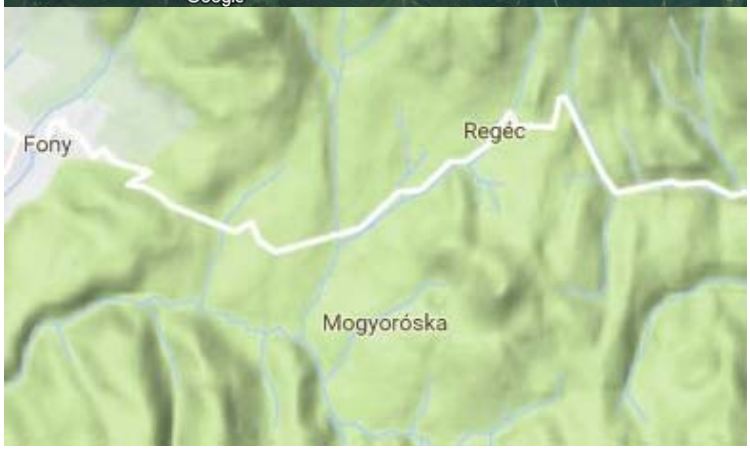

Természeti örökség

A település közigazgatási területét érinti az országos védelem alatt álló Zempléni Tájvédelmi Körzet, mely országos jelentőségű természetvédelmi terület. Törvénnyel védettek a területen a források, lápok, barlangok, víznyelők, szikes tavak, földvárak.

Korlátozott a használata és beépíthetősége az ún. természetközeli területeknek (mocsár, láp, sziklás terület).

Érinti Regéc község közigazgatási területét az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű Natura 2000 területi védelme. Ez lehet különleges madárvédelmi terület, és kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület.

Egy másik formájú természetvédelmi kategória az Országos Ökológiai Hálózat övezetei. Ezek helyszíneit az OTrT és a Megyei TrT tartalmazza.

Előfordulnak még egyedi tájértékként védett területek is.

Az egyes védelmek konkrét lehatárolását az Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság adatszolgáltatása illetve a központ adatszolgáltatás tartalmazza.

Az utolsó ábrák a MePaR rendszerben nyilvántartott információkat mutatja be témakörönként.

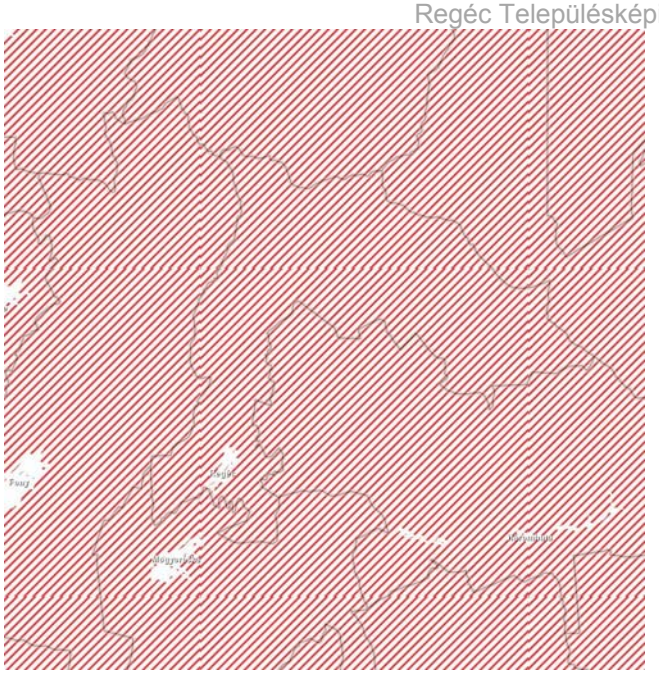

Natúra 2000 területe

12%-os lejtésű felszín

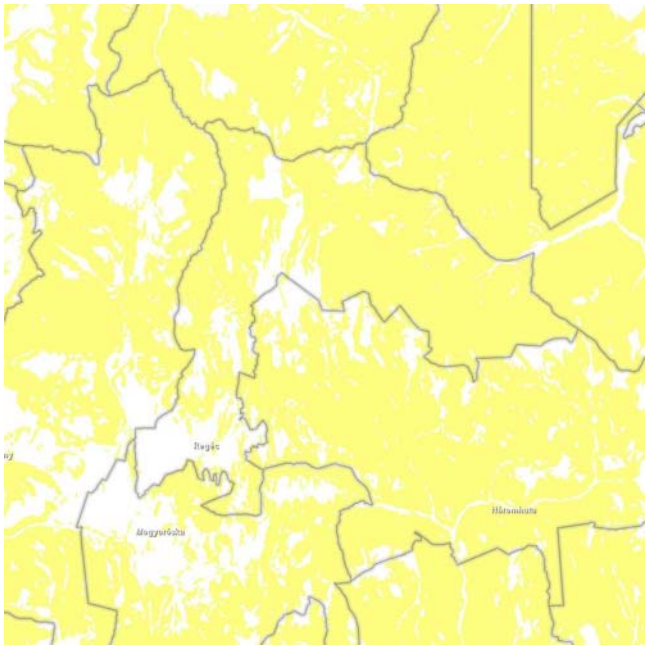

17%-os lejtésű felszín

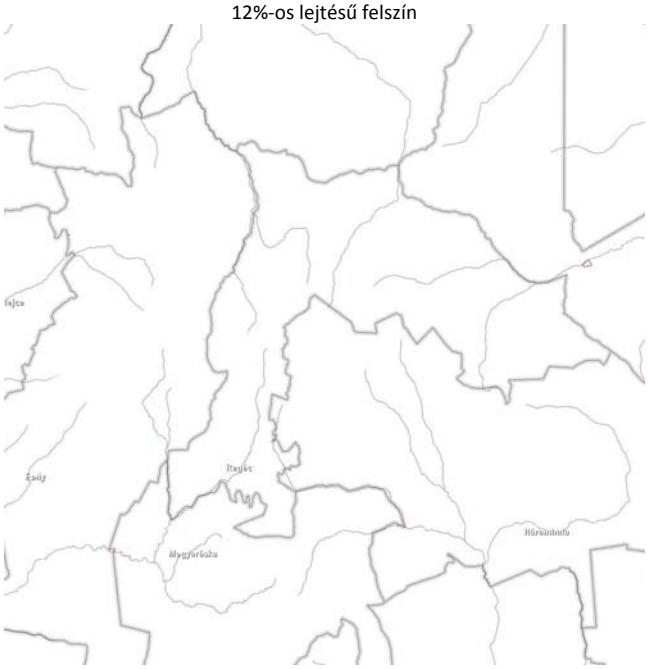

Felstíni vizek

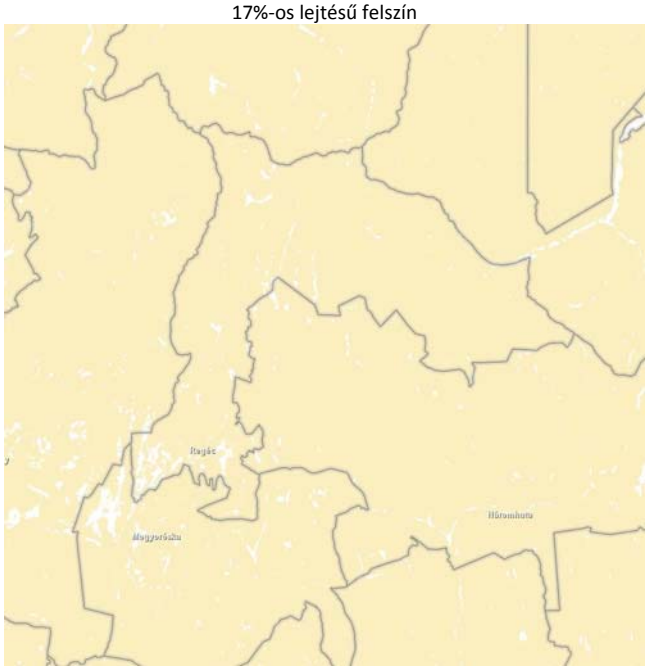

Erózió veszélyes területek

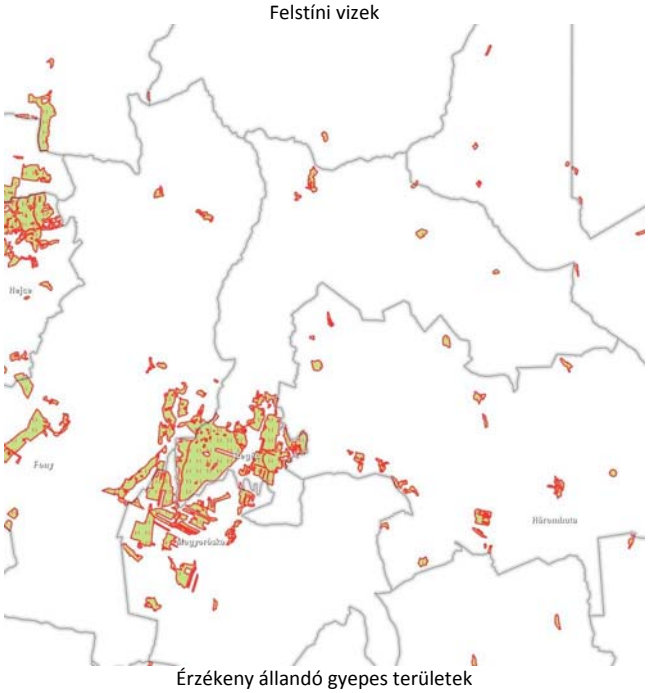

Érzékeny állandó gyepes területek

TELEPÜLÉSKÉPI SZEMPONTBÓL MEGHATÁROZÓ TERÜLETEK

5

A település közterületein kívüli területei három nagy csoportba sorolhatók. A csoportok tömböket határolnak le, közterületekkel lehatárolt együttesek.

A tömbök a következőek:

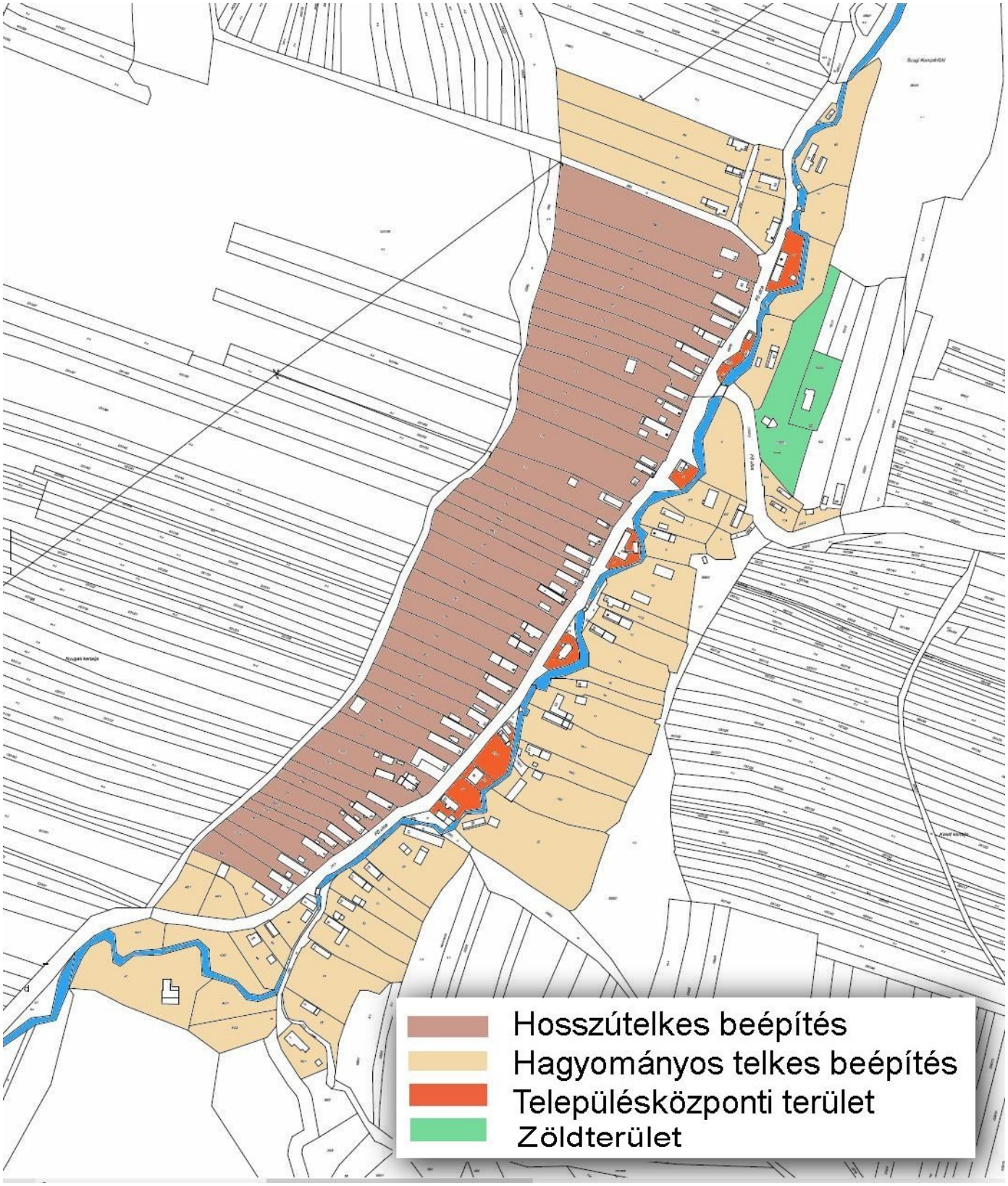

Hosszútelkes terület

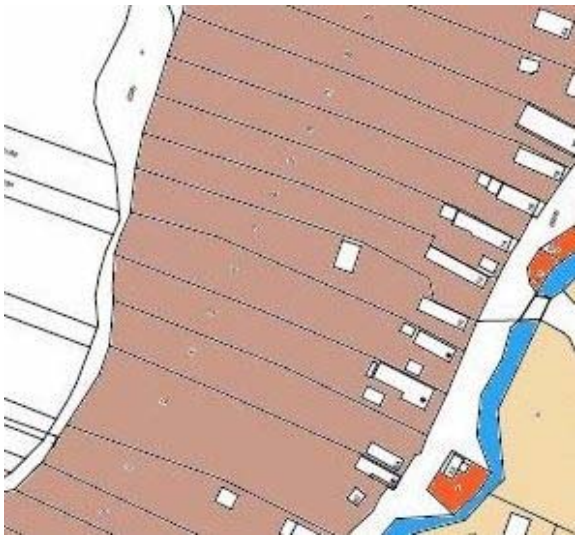

Ebben a tömbben a településre jellemző, sajátos telkek tartoznak. A telkek a központi utcától a mezőgazdasági telkekig húzódnak, a telkek nagy mélységűek. A telkek utcához közeli részén helyezkedik el a lakás, utána a gazdasági épületek, majd ezt a részt a keresztcsűr zárta le. A telek hátsó, jelentős hosszúságú telekrészén már mezőgazdasági művelés folyt. A telkek emelkednek a telek vége irányába. A telkeket hátul egy gazdasági út zárja le, mely után a külterületi földek következnek. E telkek sajátos példái a lakás és a mezőgazdasági művelés együttélésének. A beépítési forma oldalhatáron álló, a jellemző épülettömeg földszintes, a tetőidom utcára merőleges gerincű, az utca felé teljes konttyal van befejezve. A terepemelkedés miatt az utca felé változó magasságú kő támfal határolja a telket. Az előkert megközelítőleg azonos, de a terep ezt befolyásolhatja. A keresztcsűr jellemzően fa szerkezetű épület.

Hagyományos telkes terület

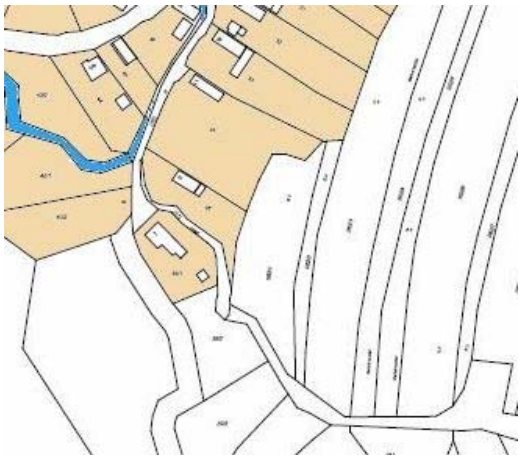

A patak és a belterületi határ között kialakult, a domborzat miatt változatos alakú telkek. 8 tömböt alkotnak, a terepviszonyoktól függően a közterületek által felosztva. A lakó és gazdasági épületek a terepviszonyokhoz igazodva helyezkednek el a telkeken. A beépítési mód oldalhatáron, vagy szabadon álló. A magastetők gerince követi az épület tömegét, változó irányú, de itt is teljes konttyal van befejezve. Az épületek a környezet szintjén állnak, itt nincs utcai támfal. Az előkert mértéke is változó. A telkek legtöbbje kis hídon közelíthető meg az utcáról.

Településközponti terület

A település utcája és a mellette kanyargó patak egymástól független területeket határol le. E területeken, melyek úszó telekként helyezkednek el a falu központjában, általában közintézmények helyezkedtek el, bár több napjainkra elveszítette középület funkcióját. Itt található a fogadó, a tűzoltó szertár, a Polgármesteri Hivatal (volt iskola), a templom és hősi emlékmű, a bolt és kocsma, és a volt kovács műhely. Ezeken a telkeken az épületek szabadon állnak, magasságuk és tetőformájuk a funkcióhoz igazodik. Az ún. orsóteres központú síkvidéki települések speciálisan hegyvidéki változata ez a településközpont forma.

Zöldterület

A település temetője és a templom telke.

Külterületi területek

Legelők, kaszáló, erdők, cserjések

A település belterülete szomszédságában apró szalagtelkek sokasága található. Mivel a külterületen a gazdálkodás két fő formája maradt fenn, a erdőgazdálkodás és az állattenyésztés, a telkek alakjától és tulajdonformájától elválik a jelenlegi művelési ága. Általában a településsel szomszédos telkeken állattartás zajlik kaszálással, legeltetéssel. Távolabb, illetve a meredekebb telkeken erdőgazdálkodás folyik.

A kaszálók, rétek fenntartását az állattartás, a legeltetés, a kaszálás tartja fenn.

A táj jellegzetes eleme a vár. Korábban (1961-as évek) a vár környékén a vár környéke bokros legelő volt, ami megőrizte a terület eredeti arculatát, hiszen a vár körül hadászati szempontok miatt fátlan füves területet alakítottak ki. Az utóbbi években a természetvédelmi szempontok miatt a terület beerdősödött, és védett növény és állatpopuláció telepedett meg. Távlatokban célszerű fokozatosan visszaállítani a történelmileg autentikus táji képet, mely ezután újabb sajátos, védett élőlényeknek biztosít majd újabb életteret. Viszont a füves sziklaterep is csak mesterségesen lesz fenntartható, akár a lenti legelők. De van erre kialakult állattársulat, mely legeléssel fenntartja a füves rétet a sziklán is.

A TELEPÜLÉSKÉPET MEGHATÁROZÓ ÉPÍTETT ÉS TERMÉSZETI ELEMEK 6

Lakóépületek, melléképületek építészeti részletei

Tömegformálás

A tömegformálásuk egyszerű, elnyújtott hasáb. A nyugodt tömeget arányos ablakok és ajtók nyitják meg.

A terep emelkedése miatt az épület az utca felé alacsony lábazattal van kialakítva.

A gazdasági épületek a lakóépület mögött helyezkednek el, vagy a telek túlsó oldalán, a szomszédos épület mellett állnak. A gazdasági épületek tömege is egyszerű, tagolatlan.

A legtöbb lakóépület előtt keskeny fa tornác fut végig, de néhány régebbi épületnél a megnövelt ereszmérettel alakították ki a védett közlekedési területet az épület előtt.

Tetőidom

A tetők 42-45 fokos dőlésszögű magastetők. A gerinc követi az épület tömegét. Az utcai, vagy rövidebbik oldalon teljes konttyal van lezárva. Néha apró oromrész kerül a konty végébe (palóc konty), aminek a deszkázásába a tulajdonos a vallási hovatartozásának jelét fűrészelte be. Több esetben ez a jelkép egy bádogozott szellőző nyílás tetejére kerül fel egy bádogozott szerkezetbe.

A utóbbi negyven év során a legtöbb épület utcai, lakó része átépült. Megnövelték az épület első részének a szélességét, de alapvetően megmaradt az épület jellege. Csak néhány épület esetében történt jelentősebb átépítés, és az első épületrész sátortetőssé épült át. A tetősík hajlásszöge 38-45 ^{o} között van

Kémények

Sok épületen megmaradt a régi épületek vaskos, falazott kéménye. Eredeti funkcióját már nem tölti be, de működik. A kémények falazott szerkezetek, sokszor vakolt felülettel.

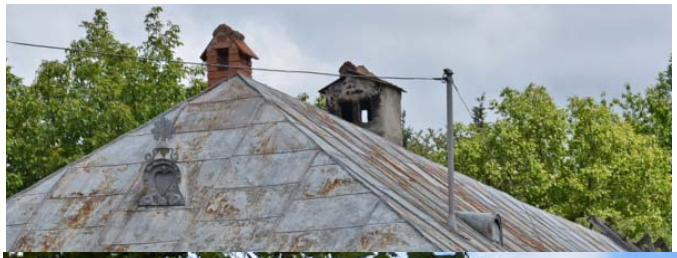

Nyílászárók

Az eredeti homlokzati rendszer a kétablakos kialakítás volt. Néhány esetben ez átalakult egy nagy ablakká. Az épületek szélesítése esetén néhol megjelent a „klasszikus” két nagy ablakos homlokzati kialakítás.

Az udvari homlokzat nyílászáró már jelentősebben átalakultak, hiszen az életforma változása ezt indokolta. Megjelentek a zárt tornácok, verandák, előterek.

Általánosságban elmondható, hogy a nyílászárok anyag megmaradt a fa, festett felülettel és fehér színnel.

A nyílászárók eredeti díszítései csak itt-ott lelhetők még fel.

Tornácok

A legtöbb épületnél szélesített eresszel oldották meg a bejárat feletti védelmet. Ilyenkor a fa födém gerendái és deszkázata látszott. Sokszor ezeket a konzolos kiüléseket beburkolták, lefedték. De jellemző az is, hogy karókra futtatott növényzet takarja a konzolos eresz alatti területet.

Több épületen megtalálható még a fa oszlopos tornác. Egy részük mellvéd nélküli, mivel keskeny ek, de vannak mellvédes tornácok is. Mindenhol fából készülnek a tornác elemei.

Anyagok, szerkezetek

Falazat

A táj jellegzetes falazó anyaga a kő. A vár romjai jó építőanyag-lelőhelyet biztosítottak. A kőfalat régebben sárba rakták koszorú és szilárdabb alapozás nélkül. Ez napjainkra problémákat okoz, mert a földbe lemélyített műtárgyakkal átvágták a felszín alatti rétegvizeket, és megjelent a víz a felszínen, ami alámosta az épületeket és több helyen repedések jelentek meg. Ez ellen szakszerű (!) drénezéssel lehet és kell védekezni.

A faluban egy épületnél bizonyíthatóan fennmaradt a táj másik építési módja, a vert falú építész. Ekkor készítettek egy erős rakott kő alapot. Erre építettek egy fa vázszerkezetet, melybe beépítették a nyílászárókat. A faszerkezetek közötti területeket vesszőfonással kitöltötték, majd a szerkezetet agyaggal betapasztották. Erre a szerkezetre korábban zsúpfedést tettek. Később a fedés bádog, majd szalagcserép lett

Tetőfedés

A tetők cseréppel vannak fedve. A régi sötét cserepek mellett megjelentek korunk világos, piros színű cserépfedései. Néhány épületen fennmaradt a múlt században elterjedt fémlemez fedés.

Szerencsére a település tetőfedése egységesnek mondható, nem alakult ki a más településekre annyira jellemző önmaga mutogató egyéni megoldások alkalmazása.

Homlokzat kialakítása

A homlokzatok vakoltak. Az utóbbi évtizedek anyagi lehetőségeinek megfelelőn a falak külső oldala kőporos vakolatot kapott, általában színes felülettel. A jellemző színek a földpát színek: okker sárga, vasoxid vörös-barna, törtfehér.

Korábban a tapasztott, vagy vakolt homlokzati felületek meszelést, vagy festést kaptak sima felülettel.

A homlokzatot kiemelkedő, eltérően színezett sávok tagolják. A nyílások keretezettek. Az utcai két ablak között is megjelenik a vallási identitás jelképe, a kettős kereszt.

A lábazat szürke, cementes vakolat.

Egyéb épített elemek

Kerítések

Az utcai kerítések nagy százalékban fa léckerítések álló fa elemekkel, fa oszlopokkal. Több esetben ez átalakult díszített fém kerítésé. A kerítés alatt lábazatot alakítanak ki, mely kőből, vagy betonból készül. A kapuk kialakítása igazodik a kerítés kialakításához. Tömör falazott, vagy rakott kerítés nem található, nem jellemző. Csak legújabb korunkban épület két ilyen, de lakóépületen csak egy.

Támfalak

Mivel adott volt a természetes építőanyag, ezért a támfalak kőből készültek. Általában kerülték a magas támfalat, a terepszint változását lejtővel hidalták át, hiszen volt rá helyük. Az utcai támfal magassága attól függ, hogy a telek előtt mennyire meredek az utca.

Egy-két esetben már megjelent a ciklop kőfal idegen kőanyagból, fehét fugázással. E jelség még nem terjedt el. Ebben az esetben a kőburkolat megjelenik az épület lábazatán is. Az utcai kétszintes épület csak egy esetben jelent meg, ez is új építésű ház.

Kutak, kiülők

Egykor valamennyi telken volt ásott kút, de ezekből mára csak néhány maradt fenn, ezek is le vannak pusztulva. Sajnos a kutakat használják fel a szennyvíz elvezetésére, ezért azokat lefedték.

Napjaink új építményei a kerti kiülők. Ezek főleg fa szerkezetű építmények. Tömegformájukkal igazodnak a melléképületekhez, tehát nem idegenek a településképtől.

A gépkocsik tárolását az egykori gazdasági épületekben oldották meg.

Gazdasági épületek

A főépületek mellett többféle melléképület is megfigyelhető a telkeken. A melléképületeket elhelyezkedésük alapján három fő csoportba lehet sorolni.

A legjellegzetesebb, de a leginkább veszélyeztetett épületforma és elhelyezés az ún. kereszt csűr. Már csak néhány áll belőle. Általában kő lábazatra épített fa szerkezetű építmények, melyek eredetileg zsúp fedéssel voltak fedve.

A másik jellegzetes csoport a főépülettel szemben kialakított gazdasági épület, elsősorban nyári konyha funkcióval.

A harmadik csoport országosan elterjedt megoldás: a főépület folytatásában építették meg a tárolót, az istállót, az apró jószágok óljait.

Ezek a gazdasági épületek jobbára elveszítették eredeti funkcióikat, más és más új funkciót helyeztek el az építményekben.

Intézmények és sajátos építmények építészeti részletei

Tömegformálás

Ezek az épületek már változatos, a funkcióhoz igazodó, azt kiszolgáló tömegformákat láthatunk. A tömegek osztottak, vagy meg vannak törve.

Tetőidom

A tetőidomok változatosak, lépcsőzetes, vagy megtört nyeregtető, vagy kupola szerű toronysisak. Általában itt is az egyszerű tömegekre és tetőidomokra törekedtek igazodva az épülettömeghez.

Nyílászárók

Ezeken az épületeken is a funkcióhoz illeszkedő nyílászárókat alkalmaznak. Több esetben már felújításra kerültek, illetve cserélték a nyílászárókat. Általában festett fa szerkezet. Kivétel a templom fém ablaka, mely elterjedt szerkezeti forma volt a maga idejében.

Anyagok, szerkezetek

A középületek jellemzően téglából épültek szilárd alapozásra. Még a fa födém a jellemző. A tetők cseréppel, vagy fém lemezfedéssel vannak fedve. A homlokzatok ezeknél az épületeknél is kőporos vakolat, a színezése itt is földpát szín. A nyílások körük vakolatdíszítés figyelhető meg.
A kerítések itt már kő oszlopok és lábazat között fém rács kerítésmező festve.

A teleülés új középülete a látogató központ. Tömegformálásával, anyaghasználatával az igazodásra törekszik, ugyanakkor kerítésévek ki szeretné fejezni, hogy eltér a környező épületektől a funkciója.

A szálláshelyt biztosító panzió épülete is igazodik a település szerkezetéhez, a jellegzetes beépítéshez. Az épület szerepét emeletes tömege emeli ki.

REGÉCI VÁR

Veronika PANZIÓ
ÉSZPRESSZÓ

Csobogó Vendéglő

Közterületek, sajátos építmények

Hidak

Mivel a hidak általában egy-egy telekre vezetnek be, azokat a tulajdonos a saját elképzelése szerint alakította ki változatos formában.

Közlekedési építmény

A falu autóbusz várója jó hangulatú, faragott fa építmény. Jól illeszkedik a település arculatához. Cserépfedésű, lazúros festést kapott.

Hirdető táblák, cégfeliratok

Egységesen, fa szerkezetből alakították ki a településen a hirdető táblákat, melyek helyi és turisztikai információkat tartalmaznak. A beruházások típus táblái kirínak az egységes arculatból.

Szemetesek, virágládák.

A szemétgyűjtők a hirdető táblához hasonlóan fa szerkezetűek.

Építtet virágos ládák találhatóak az utcák mellett, melyek masszív kő építmények, illeszkedve környezetükhöz.

Emlékhely

A templomkertben van kialakítva egy **emlékhely** a háború áldozatinak emlékére. egyszerű beton sírjelekkel, fehérre meszelve. A környéken több településen előfordul ez az emlékhely kialakítási mód.

Szobrok

A Községháza előtt áll egy fa szobor.

A közterületeken több korabeli tűzoltó eszköz ki van állítva szoborként.

Temető

A településnek egy temetője van, ezt használja a lakosság. A temetőben eltérő korú és stílusu sírjelek találhatóak, Jellegzetes a kő anyagú síremlék, de több vas anyagú sírkereszt is megfigyelhető. Az új sírok már a kor divatja szerint készülnek.

Közterületi tárgyak

A település közterületén több olyan tárgy áll, melyek hozzájárulnak a településkép arculatához. Ezek általában a letűnt korok emlékei, melyek mementóként vannak megőrizve. Az utódoknak mutatják be az apái közhasználati tárgyait.

A belterületi természeti környezet

A település utcái virágosak, Hasonlóan az előkertek is virággal vannak beültetve, ezért a teljes település színekben pompázik. A tornácok mellett szőlőlugas adja az árnyékolást

A hátsó telekrészeken általában gyümölcsös van telepítve.

jellegzetes belterületi természeti érték a településen végigfutó kis patak és annak környezete.

AJÁNLÁSOK

7

Megállapítás

A településképet meghatározó építészeti és természeti adottságok összefoglalása

Regéc az elmúlt évszázadok alatt megőrizte sajátos, egységes településképét. A településkép szempontjából legfontosabb elem a település telekstruktúrájának fennmaradása. Ez a struktúra figyelembe veszi a település domborzati adottságait, a felszíni vízrajzi adottságokat, és a település környezeti kapcsolatait.
Sajátos adottsága a település a hosszútelkes telekforma fennmaradása. E telekforma adott lehetőséget arra, hogy a település beépített és kertes területei egészséges arányban maradhattak. Ez a telekforma segítette hozzá a település lakóit ahhoz, hogy évszázadok alatt kiegyensúlyozott egységben tudtak élni táji környezetükkel.

A táj és a településkép egységének egyik alapja a település tengelyét képező patak és a mellette haladó közút. E két tengelyre szerveződött az egykori egyutcás település magja.

A településkép meghatározó elemei a fennmaradt épületek, homlokzatok, és építészeti részletek.

A környező táji adottságok is többnyire fennmaradtak, mivel a külterület gazdálkodás jórészt változatlan maradt.

A településkép megtartásának, illetve az új épületek, a felújítások kialakításának a meglévő együttesre kell támaszkodni. E meglévő értékek alapján határozható meg a településkép védelme szempontjából alapvető építészeti és természeti értékek, részletek. E meghatározott értékek alapján lehet szabályozni az új épületek, építmények településképet befolyásoló kialakítását, a táji, természeti környezet alakítását.

A belterületi településkép védelmi ajánlások a településkép szerinti csoportosítás alapján:

Hosszútelkes terület

A jellegzetes Regéci telekforma évszázadok óta maradt fenn, egy évszázados gazdálkodási forma fennmaradt öröksége. Bár mára megszűnt a telekformát kialakító gazdálkodási forma, de a település és a természet kapcsolata miatt új gazdasági lehetőségek nyílhatnak a település lakosai számára.

A hosszútelkes telekforma fenntartása, megőrzése alapvető a településkép szempontjából. Egyrészt harmonikus vizuális kapcsolat marad fenn a természet és a beépített területek között, másrészt a település mikroklímája, természet közeli állapota idegenforgalmi szempontból vonzó. A hosszú telkek lehetőséget nyújtanak az aktív pihenésre építő idegenforgalom számára. Nem elhanyagolandó érv a telekrendszer megőrzése mellett, hogy a várból a településre felnyíló látképnek is meghatározó eleme a jelenlegi telekstruktúrára épülő beépítési forma, ház-természet aránya a látványban.

Mindezek miatt javasolt e történelmi telekforma megőrzése, védelme. Nem javasoljuk a telkek megosztását, feldarabolását.

Beépítési mód és forma megőrzése

Meghatározó eleme a településképnek a telkek beépítési módja. A telkek első 1/3-a a történelmileg kialakult „lakott” telekterület, azaz ez a terület a telek beépíthető része. Ezen a telekszakaszon helyezkednek el a lakó, a gazdasági és a melléképülete.

Az épületeknek kétféle elhelyezése figyelhető meg e területen: Az egy oldalon elhelyezett oldalhatáron álló beépítés, valamint a kétoldalas beépítési mód, amikor a főépülettel szemben, a telek túlsó oldalán is elhelyeznek egy épülete, általában a nyári konyhát. A melléképület előtt nagyobb előkertet alakítottak ki. A főépület mögött helyezkednek el la melléképületek, a gazdasági épületek.

Ez a beépítési forma, mely összefügg a telekformával, megőrzésre érdemes a településkép védelme érdekében. javasoljuk e beépítési forma védelmét, és alkalmazását.

Mivel sok esetben igény van arra, hogy az adott területen több család is élhessen, annak érdekében, hogy ne kelljen a telkeket felosztani, javasoljuk a több lakás elhelyezésének az engedélyezését a megadott beépíthető területen belül a beépíti mód figyelembe vételével.

Keresztcsűrök védelme--visszaépítése más funkcióval

Jellemző eleme volt a településképnek a keresztcsűr épülete. Mára csak néhány épület maradt fenn, de igazolhatóan a legtöbb telken állt ilyen épület. Ez az épület volt a gazdálkodás alapvető épülete. Itt tartották a takarmányt, a szállító eszközöket. Mára átalakult a gazdálkodás formája, az épületek a hagyományos funkciójukat elveszítették. Viszont ezek az épületek határolták le egykor a lakott és a gazdálkodási telekrészeket, és sajátos elemei voltak a településképnek.

javasoljuk a meglévő keresztcsűrök megtartását és felújítását, továbbá javasoljuk új keresztcsűrök építését. meg lehet keresni az épületek új funkcióit: Pl. gépkocsi tároló, műhely. Idegenforgalmi szálláshely esetén közösségi tér, csoportos szálláshely kialakítása. Családi lakóépület esetében szabadidős helyiség, sport terület, vagy akár uszoda. A forma fenntartása javasolt, a funkció szabadon választható az igények szerint. A megjelenése miatt mindenképpen indokolt a fa burkolatú, netalán fa szerkezetű épület kialakítása.

Hátsó kertek védelme- többcélú hasznosítással

E telekcsoport településképi megjelenésének karakteres eleme a növényzettel benőtt hátsó kertek látványa. Itt hagyományosan gyümölcsös és kaszáló volt egykor. Mára elsősorban a gyümölcsös funkció maradt meg. E telekhasználat megtartását egyrészt a teleülés mikroklímájának megőrzése, másrészt a várból feltáruló falukép megőrzése érdekében javasoljuk.

Bár a nagy hátsó kert folyamatos gondozást igényel, de a gyümölcsös mindennapi hasznot eredményez (gyümölcs, lekvár, pálinka), de a területalkalmas lehet nyári táborozásra is a keresztcsűrben kialakított vizesblokk mellett. De lehetőség van biogazdálkodásra is ezen a telekrészen a lakóépülethez közel.

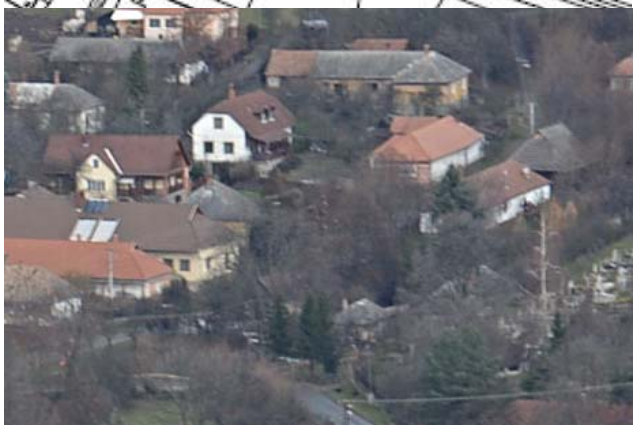

Hagyományos telkes beépítés

Beépítési mód és forma megőrzése

E hagyományos telkes beépítési mód és forma kialakulását a domborzat és a patak eredményezte. A szabálytalan telkek kialakulását és az épületek változatos elhelyezését a változatos és erőteljesen emelkedő domborzat okozta. Bár ezen a területen is elsődlegesen az oldalhatáron álló beépítési forma a jellemző, de az adottságok sor esetben ettől eltérő beépítési formát is szükségessé tettek. Egyedi településképi elem a telkek előtt futó kis patak és a patakok

hídjai.

Az épületek a telkeken általában oldalhatáron állnak, de előfordul az utcával párhuzamos épülettömeg is több teleknél. Van példa a kétoldalas beépítésre is viszonylag kis telekmélység esetén is.

Javasoljuk a kialakult településszerkezet és településkép fenntartását, új beépítés esetén egyedi alkalmazkodással az igazodást.

Keresztcsűrök védelme--visszaépítése más funkcióval

Ezen a területen is előfordulna az úgynevezett keresztcsűrök. Nem általános, de ahol a telek megengedte, ott építtetek ilyet. Mára csak egy-kettő maradt fenn. Javasoljuk ennek az épületfajtának a megőrzését és új épületek esetében az építésük támogatását. Itt is elsősorban na fa épületszerkezet alkalmazása javallott.

Településközponti beépítés

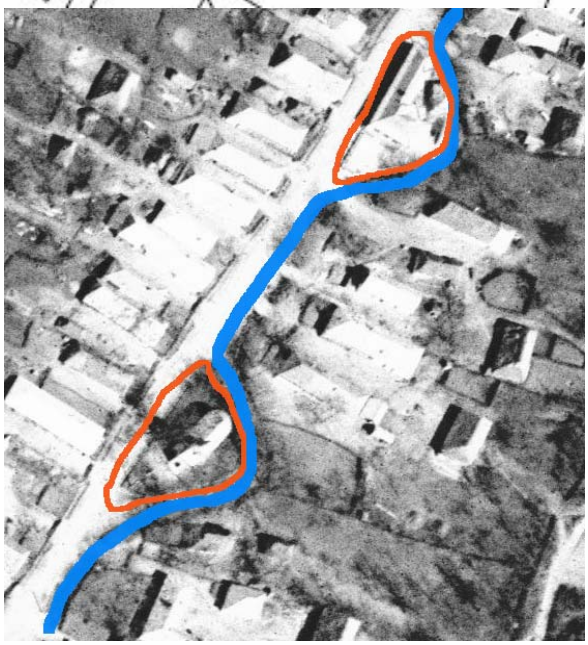

Szabadon álló beépítési mód és forma megőrzése

A településközponti terület nem egységes, több, apró telekcsoport alkotja. A területeket a közút és a patak határolja le. Egy-egy telekcsoport egy, vagy több épületet, illetve telket tartalmaz, de előfordul a telek mellett közterület is. Általános an elmondható, hogy ez a terület egykor a település kiszolgáló központja volt az iskolával, a templommal, a kocsmával, az üzlettel, a kovácsműhellyel. Ma ezen a területen található még az orvosi rendelő, a tűzoltó szertár, a játszótér, és itt rendezik a falunapokat is.

Napjainkra néhány kiszolgáló funkció kiszorult a területről, de ezek általában vállalkozás formában működnek és kötődnek

a tulajdonos tulajdonához.

Az épületek e területen jellemzően szabadon állnak szoborszerűen. Az épületeket alacsony, átlátható kerítés veszi körül, amely meghagyja a telek közpark jellegét. Az épületek tömegformája változatos, a funkcióhoz igazodik. Az épületek magassága is jelzi, hogy ez a terület a település központja. A tetőformák is változatosak, igazodnak a tömeghez, de alkalmazkodnak a település általános formavilágához.

Javasoljuk a terület jellegének a megőrzését, a meglévő épületek megőrzését, az új épületek igazodását az adottságokhoz.

Patak természetes jellegének megőrzése

A terület településképi karakterének fontos eleme a patak. A patak megőrizte természetes formáját, a víz által kimosott meder jellegét. A vízfolyást lankás part határolja, melyen gazdag növényzet vegetációja figyelhető meg. A patakon változatos, a településhez léptékben igazodó hidak vezetnek át telekcsoportonként.

Javasoljuk e belterületi természeti településképi elem megőrzését, fenntartását, fejlesztés esetén az igazodást.

Parkolók (kis csoportokban elosztva), járdák kialakítása

Sajnos a település központi utcáján a két szemben elhelyezkedő teleksor között relatívan kicsi a szabályozási szélesség, azaz a telkek homlokvonala közötti távolság. Nehezíti a helyzetet, hogy a település fő utcája országos közút, útkezelői felügyelettel. Adottság, hog nincs járda és utca melletti parkoló.

Javasoljuk, hogy ahol az utca szélessége megengedi, ott az utca mellett alakítsanak ki parkolókat. Célszerű kis csoportokban kialakítani e parkolókat és fásítani a parkolókat. A járdát az utca nyugati oldalon célszerű kialakítani a vízelvező árkok méretezésével és ésszerűsítésével, méretezésével, valamint a szakaszos vízátvezetés kiépítésével.

Általános javaslatok

Épület elhelyezése a telken

A telkeken javasoljuk az új épületeket a kialakult beépítési módhoz igazodó módon elhelyezni, figyelembe véve a kialakult beépítési formát. Kerülni kell a településképtől idegen épület helyezési módokat: pl. ferde beépítést

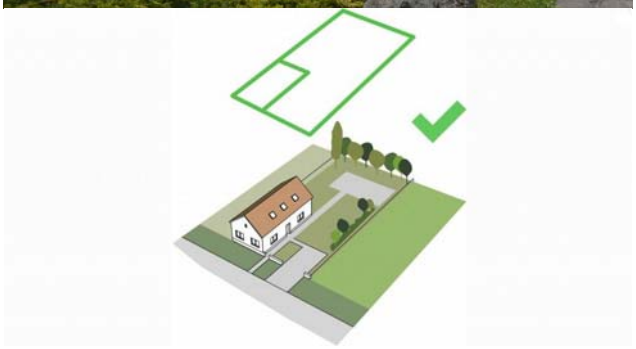

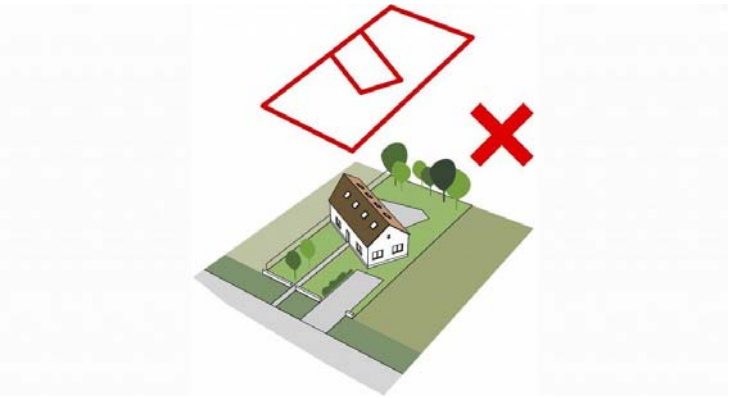

Előkert mérete

A település a csoportonként kialakult előkert méret része a település kialakult képéhez. Általában előkert van az épületek előtt, melynek mérete a domborzati viszonyoktól függ. Javasoljuk a meglévő előkertek megőrzését, új beépítés esetén az igazodást a szomszédos telkek kialakult állapotához.

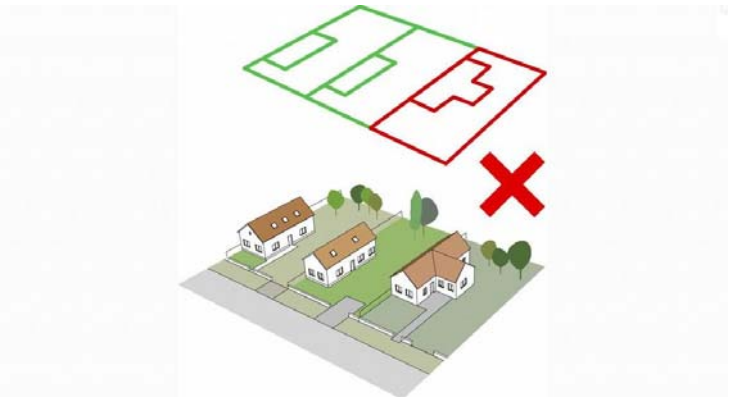

Épület elhelyezése lejtős telken

A település telkeinek jelentős része lejt az utca irányába. Ezeken a telkeken a kerítés támfal jellegű kialakításával hozták közel vízszintes helyzetbe a telek felszínét. Sok esetben még ekkor is emelt lábazattal alakították ki a lakóépületeket az utca felőli oldalon. Javasoljuk, hogy új beépítések esetén a tereplejtést több lépcsőben elosztva kezeljék, nem javasolt a nagy terepbevágás kialakítása, de nem javasolható az utca felőli nagy kiemelés alkalmazása sem. A terep őrizze meg természetes jellegét az épület környezetében.

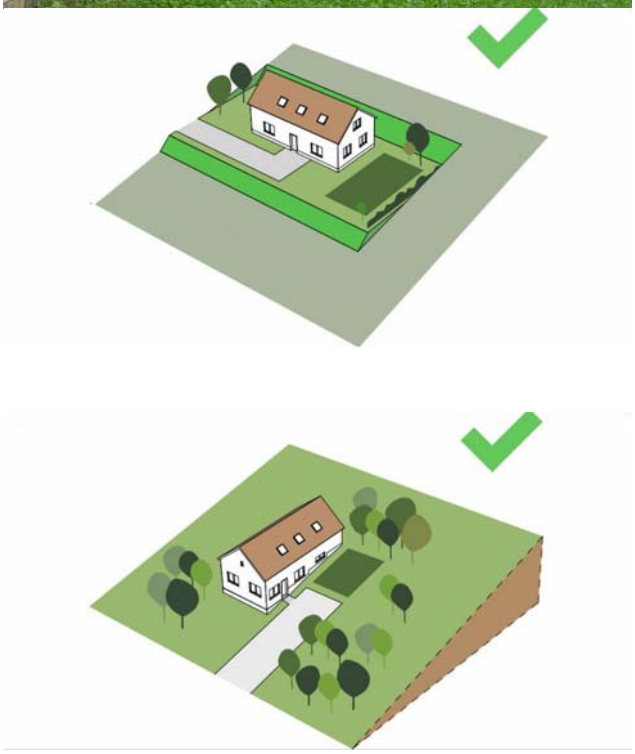

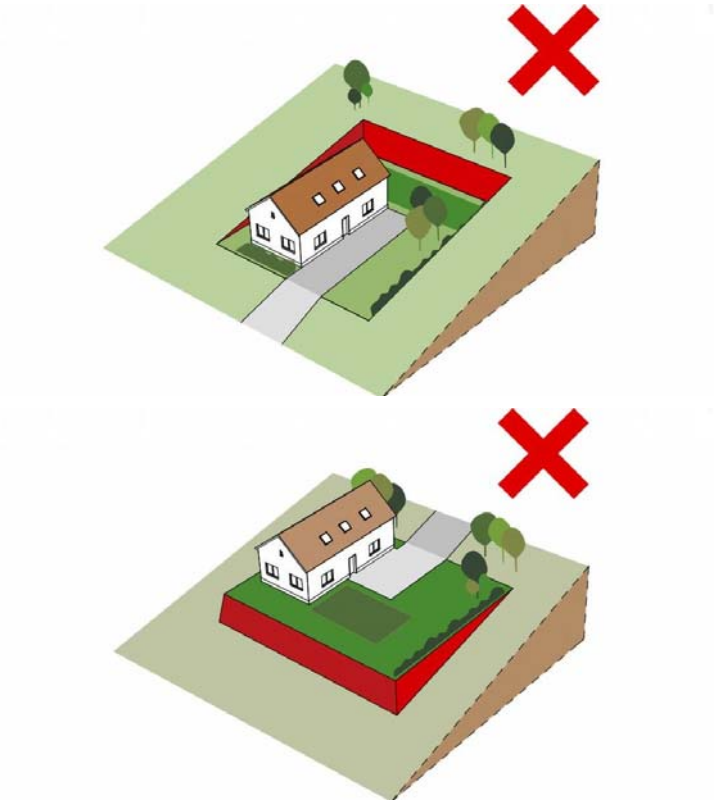

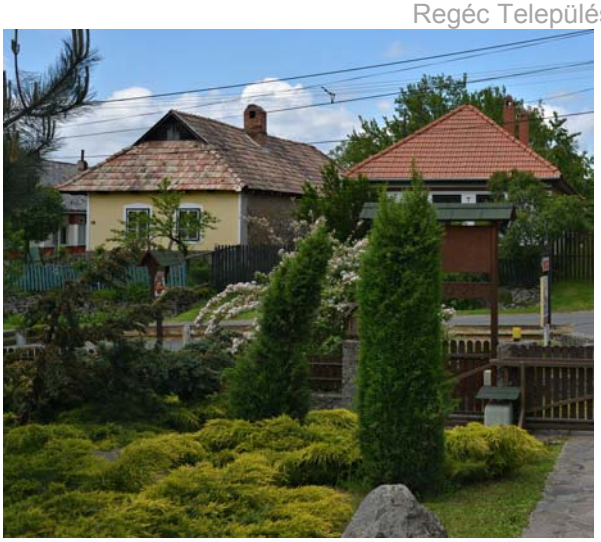

Épületmagasság

Az épületek a település központjától eltekintve földszintes magasságúak. Az erősebben emelkedő telkeknél előfordul, hogy az épület emelt földszintű az utcai oldalon. Javasoljuk a településen a földszintes épületmagasság megőrzését az egységes településkép védelme érdekében. A javasolt maximális ereszmagasság az átlagos terepszinthez viszonyítva 4 méter.

Tömegforma

A településen egyszerű tömegformájú épületek épültek, kerülték a bonyolult tömegformákat. Ennek egyik oka a lejtős terep lehetett. de a felszíni vizek elvezetésének a legegyszerűbb módja is az egyszerűbb tömegforma esetén volt a legegyszerűbb.

A hagyományos falusi építészetben kerülték a bonyolult tömegformákat. Inkább több, egyszerű tömegformájú épületet építettek, kerülték az épületek fölösleges összeépítését. Ennek egyszerű gazdaságossági okai lehettek. Bár ma már nem a gazdaságosság az legfontosabb szempont (több esetben), de a településkép kialakult jellegének védelme érdekében javasoljuk az egyszerű, gazdaságos tömegformák alkalmazását.

Tetőidom-forma

Az épületek tetőinek formája is egyszerű, igazodik az épület tömegéhez. A téglalap alaprajzú tömeget általában nyeregtetővel fedték le, és e tetőnek az utcai oldalán telje konttyal fejezték be a tetőt. A kontyolás csak egy épületnél maradt el, ennek az eredeti tetőformájára nincs autentikus adat, ezért ezeket nem tekinthető általánosan elterjedtnek. Néhány új épületnél alkalmazták még e tetőidom formát, de ezekben az esetekben nem a településképi igazodás volt az elsődleges szempont, sőt bizton feltételezhető, hogy nem is foglakoztak e kérdéssel.
javasoljuk tehát a teljes kontyos nyeregtető alkalmazását.

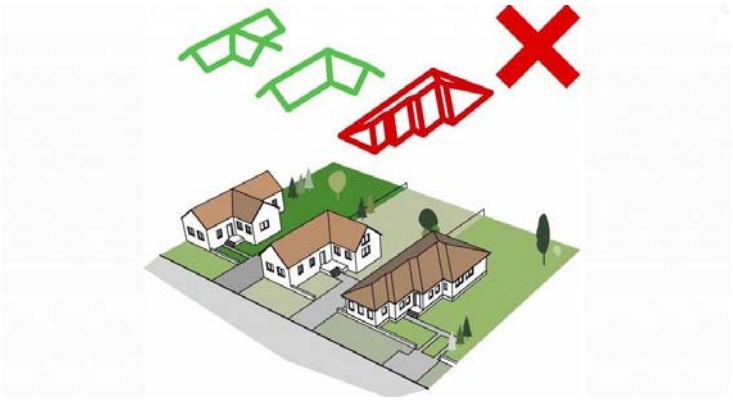

Tető hajlásszöge

A településen szerencsére napjainkig megőrizték a lakóépületek a hagyományos tető hajlásszöget. A tetők 45-38°-os hajlásszöggel épületek. Nincs a település lapostetős épület sem.
Javasoljuk a kialakult tető hajlásszög megőrzését, új épület esetében az igazodó alkalmazását.

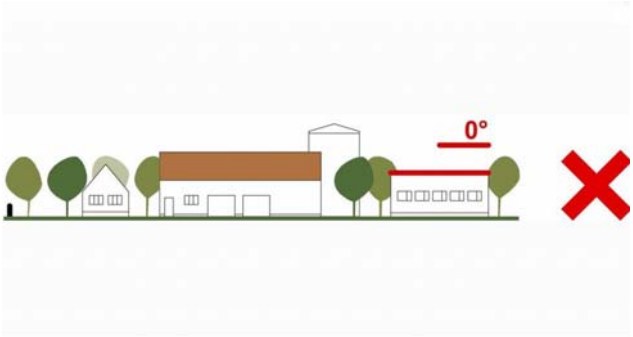

Tetőtér beépítése

A településen nem jellemző a tetőterek beépítése, de az idegenforgalom fejlődésével, valamint az építmények magasságának a korlátozásával ki fog alakulni a tetőterek beépítésének az igénye. Elmondható, hogy semmi akadálya a tetőterek beépítésének, ha néhány alapvető településképi szempontot figyelembe vesznek az építkezni szándékozók.

A tetőablak a leginkább településképet formáló elem. Célszerű az utcai oldalon kerülni a tetőablakok elhelyezését. Célszerű fekvő tetőablakokat alkalmazni. Nem zárható ki álló tetőablak építése sem. Ugyanakkor nem javasolt a tető formájának álló tetőablakok sorával történő megbontása. Egy két álló tetőablak még nem változtatja meg a tető formáját, sőt történelmi analógiával igazolható alkalmazásuk. Általánosságban javasoljuk az udvari fekvő tetőablakok kialakítását tetőtér beépítése esetén.

Nyílászárók

A település egykori kétablakos utcai homlokzata jelentősen átalakult. Ez a homlokzati forma csak néhány épület esetében maradt fenn. Elmondható, hogy eredetileg itt is a kétablakos homlokzat volt elterjedve. Az épületek modernizációs fejlesztései során ezeket az ablakokat átépítették egy nagy ablakos homlokzattá. Ez az épületek eredeti homlokzati arányait alapvetően megváltoztatta. de szerkezetileg sem voltszerencsés megoldás, mivel a sárba rakott kőfalú házak eredeti szerkezeti rendje megbomlott,

Javasoljuk, hogy a homlokzatok átépítése során, illetve az új épülete esetében térjenek vissza a két ablak kialakítására, mely autentikus homlokzati megjelenést eredményez. Különösen fontos az autentikus homlokzatok visszaállítása a várhatóan jelentősen megnövekedő idegenforgalom miatt is.

Az ablakok formája is meghatározó eleme a homlokzatnak. Az osztott ablakokat kell előnyben részesíteni az osztatlan nyílászárókkal szemben. A nyílászárók felületkezelése célszerűen festette felület legyen. A nyílászárók elhelyezése is fontos. Célszerű a homlokzati falsíkban elhelyezni az ablakokat.

Képek Vidéki élet magazin

Anyagok

A település épületeinek homlokzata vakolt felületű. napjainkra főleg kőporos vakolat borítja azokat a homlokzatokat, amelyeket korábban sima vakolat és mész festés fedett. A két anyag eltérő felületi tulajdonságot mutat. Az egyszerű vakolat sima felületű, a kőporos vakolat érdes felületű. A kőporos vakolat általános elterjedését az a tévhit segítette elő, hogy „örökké” tart, ami sajnos erre sem volt igaz. Sajnos e vakolatok az épületek páraháztartását is károsan befolyásolják, mivel a vakolat párazáró, a szerkezetekben és a helyiségekben marad a talajból felszívódó pára, mely a falak és a vakolatok károsodását eredményezi.

Javasoljuk az épületeken a sima homlokzati meszes vakolatok alkalmazást, mert épületfizikai szempontból csökkenti a pára károsító hatását, településképi szempontból pedig autentikus homlokzati megjelenést biztosít.

Színek alkalmazás

Az épületek vakolt felületeinek jelenlegi színezése a kőporos vakolatok színezési módszerétől függ. E vakolatokat természetes földpát színezőkkel színezték. Ez a színezési mód megfelel a korábbi korok homlokszínezési módjával. A földpát színezés (okker, vasoxid vörös, szürke) halvány, pasztell színezést eredményezett. Napjaink műanyag festékei már erős, telt színeket is tudnak varázsolni a homlokzatokra. Ez a homlokzatszínezési módszer idegen a történelmi színezéstől, de idegen a település arculatától is.

Javasoljuk a fehér és törtfehér homlokzatszínezés mellett a halvány, pasztell színek alkalmazását. Nem javasoljuk színezett homlokzat esetén az egyszínű homlokzatszínezést, ilyenkor a tagozatok színezésével lehet a homlokzat unalmas monoton hatását megszüntetni. A fehér festés esetén az árnyékhatás teszi mozgalmassá a homlokzatot.

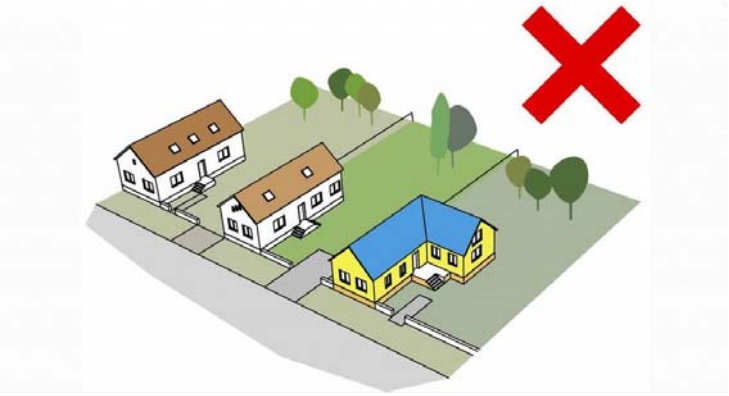

Kémény

A településen már csak néhány eredeti kémény látható a tetősík fölött. E kémények egykor a szabadtűzhelyes pitvarhoz tartoztak. Később e fűtési módokat megszüntették, a kémények csak a padlástól működtek. A jelenlegi kémények egy része vakolt, más részük látszótégla burkolatú. Eltérő a kémények lezárása is.

Javasoljuk a településen a vakolt kémények építését a legegyszerűbb lezárással.

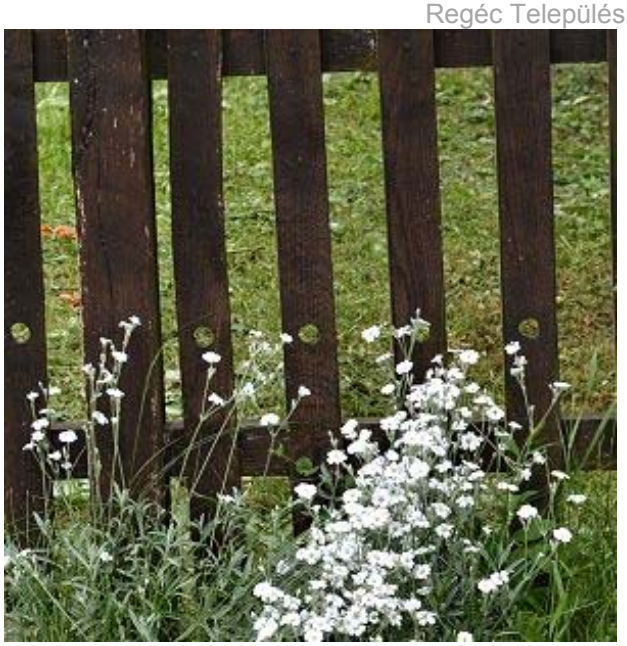

Kerítés

Helyszíni vizsgálatunk alapján megállapítható, hogy a település utcai kerítése általában függőleges elemekből álló, fa léckerítések. Néhány helyen előfordul a deszka alkalmazása, a tömör fa kerítés. Néhol vas pálcás kerítést látunk, és egy helyen építettek tömör, kőfal kerítést laképület előtt.

Javasoljuk a fa anyagú, függőleges léc, vagy deszka elemes kerítés építését. A kerítések lehetnek natúr, felületkezet és festett felületűek.

Középületek esetében elfogadott a falazott oszlopos, lábazatos fa kerítés építése.

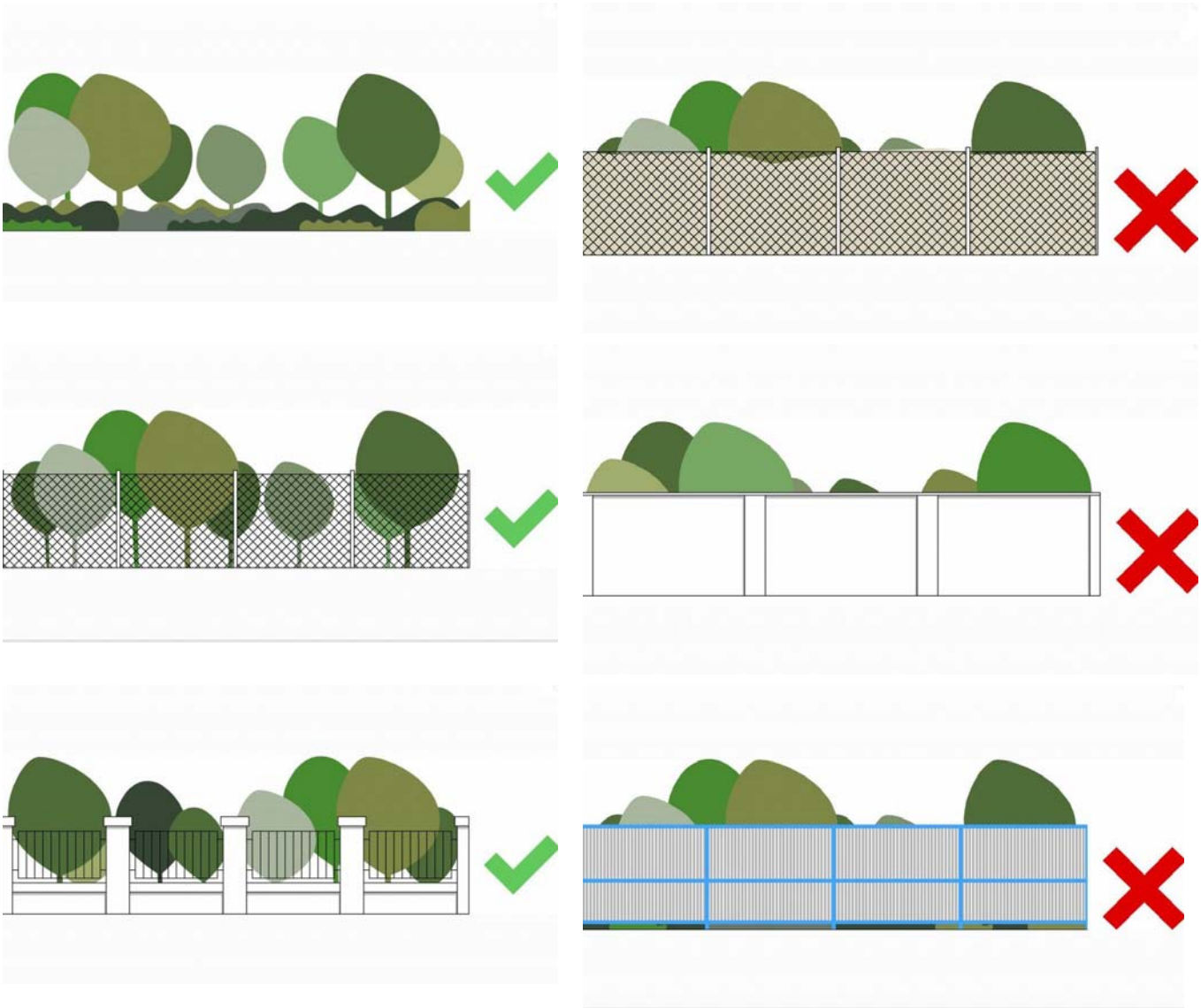

Kerti építmények

Mivel a kerti építmények lényegesen nem befolyásolják a településképet, így ezek kialakításánál a hagyományosan kialakult formák és anyagok használatát javasoljuk festett felülettel.

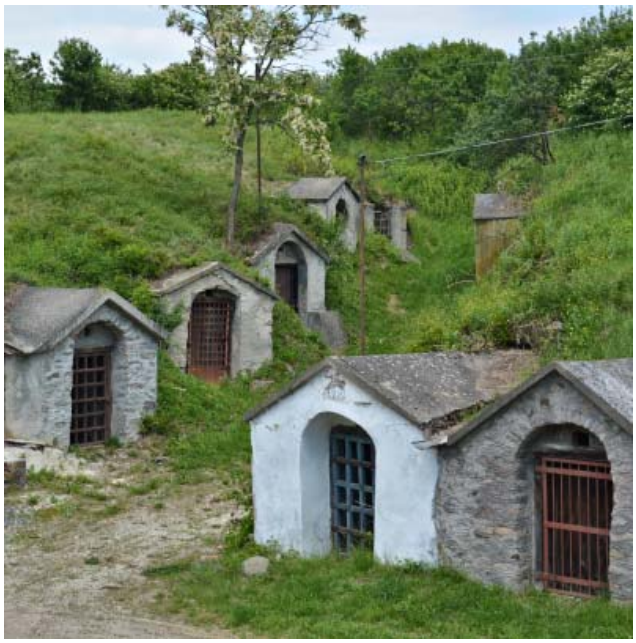

Pincés terület helyreállítása, visszaépítése

A település déli részén, a pataktól keletre egykor a település pincéi helyezkedtek el. Napjainkra a pincék lényegében eltűntek, csak lenyomatban maradtak fenn. A teleülés emlékeiben még él e pincesor, ezért felvetjük a pincés terület rehabilitációját. A tulajdonviszonyok alapján a terület újra beépíthető lenne.

Javaslatunk, hogy a pincesor helyreálltásával valósuljon meg a település egykori gazdasági területe, mint idegenforgalmi látványosság.

A helyreállítás indokolttá fogja tenni a szőlőművelés beindítását is,de ez már egy másik kérdést érint.

Településképi közterületi elemek

A település közterületein több olyan építmény és műtárgy található, melyek befolyásolják a település arculatát. Ezek az építmények egy része korábbi korokból maradt ránk, más részük jelen korunk alkotásai.

Hidak

A település központjában futó patakon több kis híd vezet át, mivel a hagyományos telkek jelentős része a főút felől csak hídon keresztül érhető el. Egy híd az országos közút forgalmát biztosítja.

A hidak kő boltozatos szerkezetűek. Jellegzetes elemei a településképnek.

Javasoljuk a hidak felújítás melletti megtartását, esetleges felújítás estén a boltozatos szerkezetű híd építését.

Mivel a hidak leginkább korlát nélkül üzemelnek, a korlátokat fa szerkezetből, vagy kő szerkezetből javasoljuk kialakítani.

Közterületi növényzet

A település közterületei gazdagon és színesen vannak növényzettel telepítve. A közterületek nagy része fásítva van, a fák jellemzően tájjellegű egyedek. A magas növésű növényállomány mellet a borrok, cserjék is elterjedtek. Jellemzően lombhullató egyedek találhatók e területen, ami megfelel a hagyományos növénypopulációnak. Örökzöld egyedek jellemzően a telkein találhatóak meg, azokon is elsősorban a telkek belső területein.

Igen fontos eleme a településnek a patak parti vízi növénypopuláció. Mivel ez a növény együttes mesterséges környezettel van körülvéve, nem önfenntartó, szüksége van a folyamatos gondozásra, művelésre. De emellett is érdemes a fenntartása, mert üde színfoltja a településnek, és a település természetközpontú gondolkodásáról vall.

Közterületi tárgyak arculata, fa anyaghasználat

A település közterületein az alábbi tárgyak képezik a települési arculat részét:
hirdető táblák, utcatáblák, szemetes tárolók, virágtartók, utcanév táblák, információs táblák, céges arculati táblák.
Jelenleg e tárgyak legtöbbje fa anyagú, kialakítása, megmunkálása egységes gyártótról árulkodik. Ez örömteli, és javasoljuk, hogy e folyamat folytatódjon tovább a kialakult formában. Talán arra kell odafigyelni, hogy a közérdekű hirdető táblák színezés igazodjon a többi tárgy felületkezeléséhez, és ne erős színű pácolást kapjon, hanem természetes fa színben maradjanak.
Sajátos színfoltja a településnek a kőből rakott virágtartók együttese. Egyszerre készült alkotások és úgy tűnik, nem lesz folytatásuk, de fenntartásuk célszerű lenne. Javasoljuk.

Külterület

Beépítés

A külterületen jelenleg nem alakult ki beépített terület. Ez magyarázható azzal, hogy a külterület a Zempléni Tájvédelmi Körzet része, valamint Natura 2000 védelem alatt álló terület.
A jelenleg jellemző rideg állattartás azonban igényel fedett, részben zárt építményeket, de a takarmányt is tárolni kell valahol.
Javasoljuk, hogy a település külterületén az országos szabályozásnak megfelelő módon, kis, egyszerű épületek épüljenek, kis együttesekbe szerveződve, a táj és a látvány zavarása nélküli kialakítással, természetes anyaghasználata.
Az együttesek mellett összefüggő, nagy területű szilárd térburkolat nem alakítható ki.
Ezeknél az épületeknél a hagyományos színek alkalmazása (fa, cserép) ajánlott.

Természeti táj

A település külterületén legelőt, rétek és erdős területek találhatóak. Ezek határai a földek művelésére vonatszer jogszabályok alapján változtathatóak, általános elvként elmondható, hogy a kialakult külterületi természeti táj szerves része a település arculatának, gazdagítva annak változatos megjelenését.

Őshonos növények megőrzése, telepítése

Kialakult állapot, és a fejlesztések előfeltétele a táj arculatának alakításában az őshonos növények telepítése, alkalmazása.

E folyamatot a természeti környezet gazdája, az Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság szakértő természetvédelmi felügyelői ellenőrzik és irányítják.

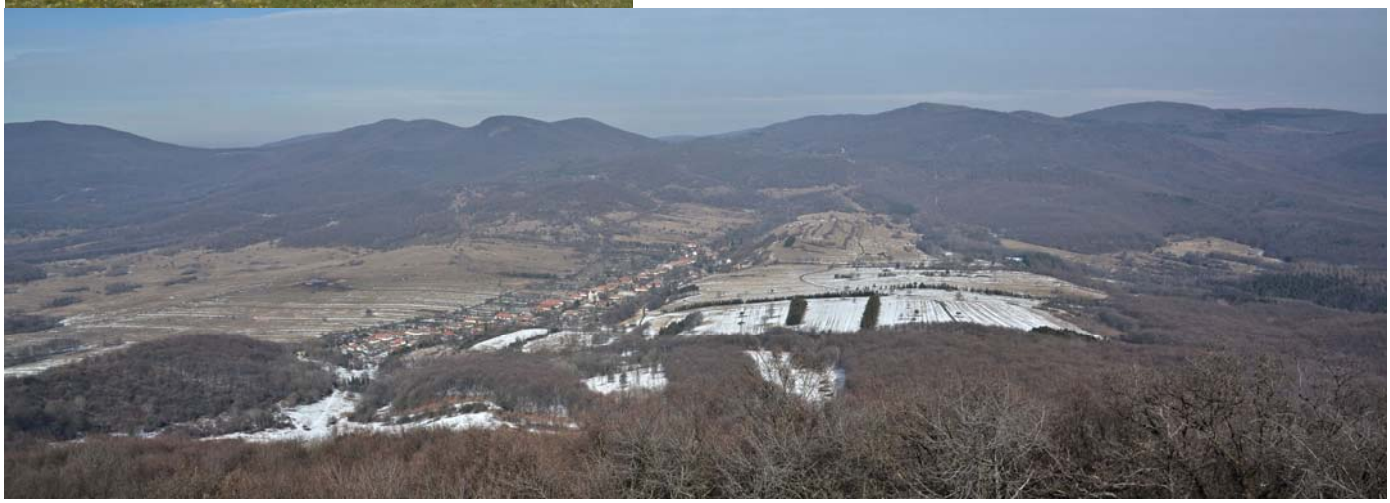

Helyi épített és természeti értékek felsorolás

1. Védendő telekrendszer	A település nyugati oldalán javasoljuk az 49 - 84/2, a 86-88, a 95, 97, az 1, 3, 4, 6/1, 7, 9, 11/2- 20, 22/2-24, 29-34 helyrajzi számú telkek telekalakjának a helyi megőrzését a településkép megőrzése érdekében.
2. Védendő beépítési forma	A település nyugati oldalán javasoljuk az 49 és a 84 helyrajzi számú telkek beépítési módjának a helyi megőrzését a településkép megőrzése érdekében.
3. Helyi értéket képviselő épületek	Helyíni bejárásunk alapján az alábbi épületek jelentik a település arculatának meghatározó elemeit, ezért megtartásukat javasoljuk: 1, 9, 12, 17,18/1, 22/2, 49, 50/1, 50/2, 52/1, 52/2, 53, 54, 55, 57, 58, 61, 62, 63, 65, 67, 68, 71, 76, 77, 78, 95, 97, 100/1, 100/2, 104
4. Helyi értéket képviselő elemek	Patak teljes hosszában, boltozott kő hidak
5. Emlékhely	A Római Katolikus templom udvarán álló feszület és síremlékek.
6. Temető	A temető régi sírkövei
7. Szobor	Az Önkormányzat udvarán álló fa szobor.
8. Látvány a várból	A várból a településre nyíló kilátásban a falu megjelenése, a tetők, a tető színei, a tetők formái.

Országos jogszabály által védett objektumok, területek

Műemléki védelem	Országosan védett műemlék regéci vár, bár nem Regéc község közigazgatási területén helyezkedik el.
Zempléni Tájvédelmi Körzet	Zempléni Tájvédelmi Körzethez tartozó külterületi telkek Lásd Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság adatszolgáltatását
Natura 2000	Natura 2000 európai védelem alatt álló területek (Lásd Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság adatszolgáltatását!)
Egyedi táji érték	(Lásd Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság adatszolgáltatását!)

JÓ PÉLDÁK BEMUTATÁSA ÉPÜLETEK

8

Megóvott utcakép helyreállított kerítésekkel, festett vakolatos homlokzattal, cserépfedéssel

Meglévő épület bővítése a telek mélységében, tereplejtéshez igazodás, hagyományos formák és anyaghasználat, modern részletek, egyszerűség

Hagyományos szemlélettel épített falusi lakóépület egyszerű, modern formavilággal.

Hagyományos tömegformálás, modern részletek és anyaghasználat a belső homlokzaton

Hagyományos épülettömeghez a hátsó udvar felé kapcsolódó modern épületforma hagyományos anyaghasználattal

Hagyományos épületforma és anyaghasználat, egyszerű tömeg, belső, modern bővítés fedett terasszal

Hagyományos épület bővítése összetett funkciós épületrésszel, egyszerű és hagyományos anyaghasználat, modern részletek

Hagyományos épület az utca felé, modern szemléletű bővítés az udvar belseje felé hagyományos anyaghasználattal.

Külföldi példa. Modern épület hagyományos formavilággal, az udvar felé modern anyaghasználattal

Hagyományos keresztcsűr átépítve lakó funkcióval, modern részletekkel

Hagyományos tömegű keresztcsűr új funkcióval, modern részletekkel

Újjáépített keresztcsűr új funkcióval. Belső képp

JÓ PÉLDÁK BEMUTATÁSA KÖZTERÜLET

9

Közintézmény hagyományos tömegformálással, modern részletekkel, kiegészítésekkel. Egyszerű kapcsolat a környezet változó terepalakulataival

Település közterének kialakítása. Változatos, de tájjellegű utcabútorok, centrális térszervezés, változatos utcabútorok hagyományos anyaghasználattal, egyszerű szökőkút-vízesés

Tájjellegű anyagokból egyszerű tömegformálású autóbusz váró

Visszafogott színű, egyszerű agyagformálású közterületi burkolat egyszerű és modern közterületi bútorokkal..

Közterület szintkülönbségének áthidalása egyszerű, tájjellegű anyagokkal és formával.

Közterületen szintkülönbség áthidalása egyszerű formákkal, anyagokkal, akadálymentes módon

JÓ PÉLDÁK BEMUTATÁSA TERMÉSZETI KÖRNYEZET

10

Lakóépület díszítése hagyományos, tájjellegű növényzettel

Lakóépület díszítése hagyományos, tájjellegű változatos növényzettel

Közterületi park díszítése változatos virágzó és színes levelű növényzettel eltérő növénymagassággal

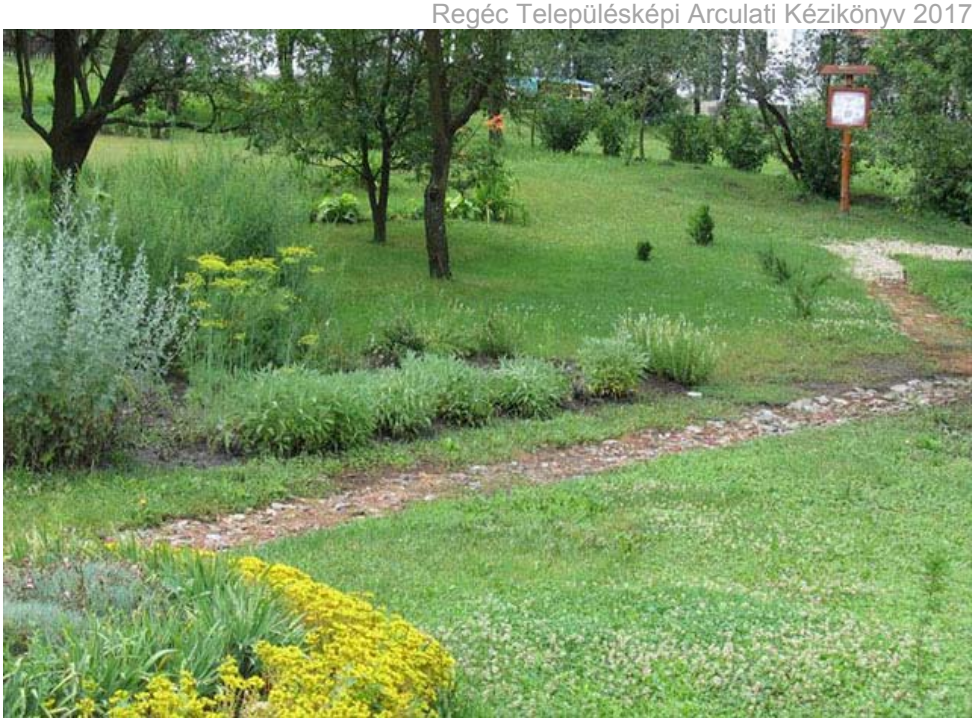

A természeti táj s a belterületi park szerencsés egyesítése gondosan telepített dísznövényekkel kiegészítve

Őshonos háttértáj előtt cserepes dísznövények elhelyezése

Külső és belső tér egyesítése modern építészeti eszközökkel. A természeti táj beengedése a belső térbe.

REGÉC TELEPÜLÉSI ARCULATI KÉZIKÖNYV 2017.

Készült a településkép védelméről szóló 2016. évi LXXIV. törvény, és a településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről szóló 314/2012.(XI.8.) Kormány rendelet lapján.

Megbízó: Regéc Község Önkormányzata

Bakos Ferenc polgármester

Készítette: Kosdi Attila okleveles építészmérnök

műemléki szakmérnök, megbízott települési főépítész